ELM

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

Qüvvət elmdədir...

Nizami Gəncəvi

НАУКА

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

№ 27 (1467) ❖ Cümə, 12 sentyabr 2025-ci il ❖ Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Səməd Vurğun adına Yaradıcılıq Evinin açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Bakıda Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Səməd Vurğun adına Yaradıcılıq Evinin açılışında iştirak edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov dövlətimizin başçısına Yaradıcılıq Evində yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Xəzər rayonunun Şüvəlan qəsəbəsində yerləşən kompleksin ərazisi 3 hektara yaxındır. Burada "suite" və "standart" tipli olmaqla ümumilikdə 43 otaq var. Kompleksdəki 174 yerlik konfrans zalında müxtəlif tədbirlərin, o cümlədən yaradıcılıq gecələrinin, yazıçılarla görüşlərin və digər mədəni tədbirlərin keçirilməsi mümkün olacaq. Burada kinoteatr, kitabxana, qapalı, həmçinin açıq havada restoranlar, kafe, fitnes zonası da fəaliyyət göstərəcək. Eyni zamanda, futbol, tennis və uşaq oyun meydançaları da istirahət edənlərin ixtiyarına veriləcək.

Qeyd edək ki, kompleksin bu cür müasir səviyyədə inşası ölkəmizdə yaradıcı insanların fəaliyyətinə göstərilən dövlət diqqətinin növbəti təzahürü olmaqla, ilk növbədə, onların istirahətinin təmin edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində yaradılmış şərait mədəniyyət və incəsənət sahəsində çalışanların fəaliyyətinin daha da canlanmasına səbəb olmaqla yanaşı, bu sahənin inkişafına mühüm töhfə verir. Prezident İlham Əliyevin diqqət və qayğısı sayəsində yaradıcı şəxslərin fəaliyyətinin stimullaşdırılması, onların əməyinə yüksək qiymətin verilməsi, sosial təminatlarının, mənzil-məişət şəraitlərinin daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində ardıcıl işlər görülür. Bundan başqa, istirahət və yaradıcılıq imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə yaradıcılıq ittifaqlarının, yaradıcılıq evlərinin və sanatoriyaların fəaliyyəti də dövlət səviyyəsində dəstəklənir.

Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Vatikan Apostol Kitabxanası və Apostol Arxivi arasında memorandum imzalanıb

Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) ilə Vatikan Apostol Kitabxanası və Apostol Arxivi arasında anlaşma memorandumu imzalanıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, memorandumu Müqəddəs Taxt-Tacda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi, Heydər Əliyev Fondunun icraçı direktoru Anar Ələkbərov, Apostol Kitabxanası və Apostol Arxivinin rəhbəri arxiyepiskop Covanni Çezare Paqatzi imzalayıblar.

Sənədin məqsədi elm və tədqiqat sahəsində birbaşa əməkdaşlıq və təcrübə mübadiləsini dəstəkləmək, həmçinin Vatikan arxivlərində Azərbaycan tarixi ilə bağlı sənədlərin araşdırılması, qorunması və rəqəmsallaşdırılmasını təmin etməkdir.

1475-ci ildə təsis edilən Vatikan Apostol Kitabxanası dünyanın ən qədim və nüfuzlu elmi mərkəzlərindən biri hesab olunur. Zəngin fonduna nadir əlyazmalar, inkunabullar, qədim xəritələr və müxtəlif dillərdə dəyərli nəşrlər daxil olan bu kitabxana yalnız ixtisaslaşmış tədqiqatçılar üçün açıqdır. Vatikan Apostol Arxivi isə 1612-ci ildə Papa V Pavelin fərmanı ilə kitabxanadan ayrılaraq

müstəqil qurum kimi formalaşıb. Burada Müqəddəs Taxt-Tacın əsrlər boyu apardığı diplomatik yazışmalar, papaların fərmanları, inzibati qeydiyyatlar və digər rəsmi sənədlər qorunur. Arxiv bu gün dünya üzrə ən mühüm və tədqiqatçılar üçün qiymətli olan tarixi mənbələrdən biri kimi tanınır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizi Amerika Birləşmiş Ştatlarında ən yüksək səviyyədə Azərbaycanla Ermənistan arasında Sülh müqaviləsinin bağlanmasına dair mühüm sənədlərin imzalanmasına nail olmağınız münasibəti ilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi adından ürəkdən təbrik edirik.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və Müzəffər Ali Baş Komandan kimi Sizin liderliyinizlə Azərbaycan torpağı olan Qarabağın işğaldan azad edilməsi, ölkəmizin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə nail olmağınız Azərbaycan dövlətçiliyi və xalqımız qarşısında təkrarsız və misilsiz xidmətin parlaq ifadəsidir.

Amerika Birləşmiş Ştatlarında Azərbaycanla Ermənistan arasında Sülh müqaviləsinin paraflanmasına dair ən yüksək səviyyədə sənədlərin imzalanması isə Müzəffər Ali Baş Komandan kimi Dəmir Yumruğunuzla Qarabağda qazandığımız tarixi Zəfərin uğurla başa çatdırılması, əbədi sülhün əldə olunması baxımından müstəsna dərəcədə böyük əhəmiyyətə malik olan tarixi hadisədir.

Eyni zamanda, Avropa ilə Asiyanı birləşdirən ən əlverişli nəqliyyat marşrutu olacaq və ölkəmizin regionlarını əlaqələndirəcək Zəngəzur dəhlizinin açılmasına dair əldə etdiyiniz tarixi razılaşma da Sizin region dövlətlərinin hamısı üçün faydalı ola biləcək mühüm bir beynəlxalq layihənin həyata keçirilməsinə ən yüksək səviyyədə təminat əldə etməyinizin möhtəşəm yekunudur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Böyük diplomatik məharətinizlə və möhkəm siyasi iradənizlə baş verən bu mühüm tarixi hadisələr müstəqil Azərbaycan dövlətinin dünyadakı yüksək nüfuzunun daha bir sübutudur. Dünyada və regionda sülhə, inkişafa, əməkdaşlığa nail olmaq yollarında atdığınız qətiyyətli və düşünülmüş addımlar Sizin böyük beynəlxalq nüfuza malik qüdrətli liderliyinizin real təntənəsidir.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi, Azərbaycan alimləri möhkəm surətdə inanırlar ki, Siz bundan sonra da müstəqil Azərbaycan dövlətinin daha da inkişaf etdirilərək möhkəmləndirilməsi, dünyada və regionda ədalətin, daimi sülhün və əməkdaşlığın bərqərar olması yollarında dönmədən mübarizə aparacaq, ölkəmizi ən yüksək inkişaf etmiş dövlətlərin sıralarına çatdıracaqsınız.

Siz müasir dünyaya ilk növbədə doğma xalqı və müstəqil dövləti üçün, eyni zamanda həm də bəşəriyyət üçün zəruri və əhəmiyyətli bir lider olmağın nümunəsini göstərirsiniz.

Möhtərəm cənab Prezident!

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi böyük uğurla apardığınız məqsədyönlü və qətiyyətli daxili və xarici siyasəti ürəkdən dəstəkləyir. Sizin Azərbaycanın müasir inkişafını tarixi Zəfərlər dastanına çevirməyiniz xalqımız, xüsusən yeni nəsillər üçün çox mühüm dövlətçilik və vətənpərvərlik nümunəsidir. Okeanın o tayında qazandığınız böyük siyasi və diplomatik qələbə bütün dünyada ardıcıl və ədalətli siyasətin uğurla başa çata biləcəyinə dərin inam yaratmışdır. Azərbaycan xalqının bütün təbəqələri kimi, Azərbaycan alimləri də Sizin simanızda özünün qüdrətli lideri ilə fəxr edirlər.

Sizə - möhtəşəm Azərbaycanın liderinə möhkəm cansağlığı, ölkəmizin daha da inkişaf etdirilməsi və dünyada ədalətin qələbəsi yollarında apardığınız qətiyyətli mübarizədə daha böyük uğurlar arzulayırıq.

Dərin hörmətlə,

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti

AMEA-da Prezident İlham Əliyevin Vaşinqton səfərinə həsr olunmuş müşavirə

AMEA-nın Rəyasət Heyətində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Vaşinqtonda imzaladığı üçtərəfli bəyannamənin müddəaları və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş müşavirə keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AMEA-nın Rəyasət Heyətinin üzvləri, AMEA-nın müşavirləri, Milli Məclisin deputatları, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının direktorları, elmi katibləri, gənc alimləri və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Tədbiri giriş nitqi ilə açan akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, 8 avqust 2025-ci il tarixində Prezident İlham Əliyev, Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Tramp və Ermənistan Respublikasının Baş naziri Nikol Paşinyan Vaşinqton şəhərində keçirilmiş görüşünə dair Birgə Bəyannamə imzalayıblar və bunun ardınca Azərbaycanın və Ermənistanın xarici işlər nazirləri "Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında Saziş"in mətnini paraflayıblar. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, əldə edilmiş razılaşma Prezident İlham Əliyevin uzun illərdir apardığı yorulmaz, çoxcəhətli fəaliyyətinin nəticəsidir və bu uğurun dünyanın bir nömrəli dövlətinin paytaxtında baş tutması dövlətimizin başçısının nüfuzunun bariz göstəricisidir.

AMEA rəhbəri vurğulayıb ki, bu Bəyannamə və Saziş mətninin paraflanması Cənubi Qafqazda sülhün və təhlükəsizliyin təmini baxımından tarixi hadisə, Prezident İlham Əliyevin böyük siyasi, diplomatik qələbəsidir.

Bu qələbəyə gətirib çıxaran tarixi hadisələri diqqətə çatdıran AMEA prezidenti bildirib ki, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin liderliyində 44 günlük Vətən müharibəsində əldə edilmiş Zəfər, 19-20 sentyabr 2023-cü il tarixlərində həyata keçirilən antiterror tədbirlərilə dövlət suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün tam bərpa olunması nəticəsində tam qələbəmiz təmin edildi, sülh sazişinin paraflanması isə qəti qələbəmizi təsdiqlədi: "8 avqust Birgə Bəyannaməsi yekun sülh sazişinin qaçılmaz olduğunu təsdiqləyir. Azərbaycanın və Ermənistanın sülh sazişinin mətnini paraflaması qəti qələbəmizdən xəbər verir. Prezident İlham Əliyev tam və qəti qələbəmizin müəllifidir. Bu, Azərbaycan tarixinin təkrarolunmaz hadisəsidir. Azərbaycanın min illik tarixində İlham Əliyevin əbədi möhürüdür".

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, paraflanmış mətn artıq Azərbaycan və Ermənistan ictimaiyyətinə təqdim olunub və qonşu ölkənin konstitusiyasında ölkəmizə və Türkiyəyə qarşı düşmənçiliyi ifadə edən sözlərin çıxarılmasından sonra yekun sazişin imzalanması baş tutacaq.

AMEA rəhbəri bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin Vaşinqtonda əldə etdiyi digər bir tarixi nailiyyət isə ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvi ilə bağlı qərarın qəbul olunması olub və bununla bağlı tərəflər rəsmi şəkildə ATƏT-ə müraciət ünvanlayıblar və bu addım beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən də dəstəklənir.

Prezident İlham Əliyevin Vaşinqton səfərinin bir çox tarixi nailiyyətlərlə yadda qaldığını qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli bunlardan digər önəmli hadisənin isə ABŞ-ın ölkəmizə qarşı qəbul etdiyi 907-ci düzəlişin 33 il sonra Azərbaycan Prezidentinin qətiyyətli xarici siyasəti nəticəsində qüvvədən düşməsi olduğunu deyib.

Akademik İsa Həbibbəyli diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan Prezidenti və Ermənistan Baş nazirinin ABŞ Prezidenti ilə birgə keçirdiyi görüşdə əldə olunan ən böyük razılaşmadan biri də ölkəmizin əsas hissəsi və onun Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz bağlantını təmin edəcək Zəngəzur dəhlizi, yəni "Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu" (TRIPP) layihəsi üzrə razılığın əldə edilməsi olub. Zəngəzur dəhlizinin istifadəyə verilməsinin region dövlətləri üçün əhəmiyyətini vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli marşrutun açılması ilə Qədim İpək yolunun bərpa olunacağını, bundan ilk növbədə blokada şəraitində yaşayan Ermənistanın iqtisadi cəhətdən faydalanacağını söyləyib.

Cənab Prezidentin Vaşinqtonda əldə etdiyi tarixi nailiyyətlərin cəmiyyətdə, mediada, sosial şəbəkələrdə və beynəlxalq elmi müstəvidə təbliğində Azərbaycan alimlərinin üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü deyən akademik İsa Həbibbəyli AMEA əməkdaşlarının məqalə və müsahibələrlə mediada çıxış etmələri, respublika və beynəlxalq konfranslarda bu mövzuda məruzələr təqdim etmələri barədə tapşırıqlarını verib, bunun alimlərimizin dövlətimiz qarşısında mənəvi borcu olduğunu bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, dövlət başçısının uzun illər ərzində apardığı uğurlu xarici siyasət nəticəsində Vaşinqtonda Ermənistanla sülh sazişinin mətninin paraflanması, ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvi, Zəngəzur dəhlizinin açılması və 907-ci düzəlişin ləğvi ilə bağlı qəbul olunmuş tarixi qərarlar xalqımız tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın çoxminli kollektivi adından bizə yaşatdığı misilsiz zəfərlərə və qürur dolu anlara görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirib, dövlətimizin güclənməsi naminə yorulmaz fəaliyyətində ölkə başçısına cansağlığı, uğurlar arzulayıb.

Sonra çıxış edən AMEA-nın vitse-prezidenti akademik İradə Hüseynova bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin Vaşinqton səfəri Azərbaycan tarixinin mühüm mərhələlərindəndir və sülhə, tərəqqiyə xidmət edən tarixi bir ziyarətdir. Vurğulayıb ki, bu səfərin nəticələri beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən dəstəklənir və Prezident İlham Əliyev dünya miqyasında nüfuzlu lider kimi qəbul olunur. O, həmçinin bu bəyannamənin regionda biomüxtəlifliyin bərpasına da öz töhfəsini verəcəyini söyləyib.

AMEA-nın müşaviri akademik Yaqub Mahmudov isə çıxışında qeyd edib ki, bugünkü tədbir Azərbaycan Prezidentinin tarixi uğurlarına elmimizin mövqeyinin nümayişidir. O bildirib ki, elmi informasiya hazırlanması məsələsi daim dövlət başçımızın diqqət mərkəzində olub və bu gün yaşadığımız şanlı tarix onun birbaşa əsəridir.

Milli Məclisin deputatı filologiya elmləri doktoru Elnarə Akimova bildirib ki, Vaşinqtonda sülh sazişinin paraflanması 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi Zəfərin diplomatik nəticəsidir və Prezident İlham Əliyevin uzun illərdir apardığı güclü uzaqgörən xarici siyasətin şərəfli yekunudur.

AMEA-nın akademik-katibi akademik Arif Həşimov çıxışında diqqətə çatdırıb ki, Prezident İlham Əliyevin Vaşinqtonda əldə etdiyi tarixi nailiyyətlər Ulu Öndər Heydər Əliyev ideyalarının və arzularının təcəssümüdür.

Müşavirədə çıxış edən Milli Məclisin deputatı tarix elmləri doktoru Vasif Qafarov isə vurğulayıb ki, Azərbaycan heç zaman bu qədər güclü olmayıb və son 5 ildə dövlətimizin bütün maraqları aparılan güclü diplomatik siyasət nəticəsində təmin edilir. Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycanın sülh yolunu əsas tutduğunu deyən Vasif Qafarov qeyd edib ki, bu addım regionda təhlükəsizlik və əməkdaşlıq üçün geniş perspektivlər açıb. Bildirib ki, Vaşinqton zəfəri Prezident İlham Əliyevin siyasi qətiyyəti və diplomatik bacarığının nəticəsidir.

Tədbirdə, həmçinin AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri siyasi elmlər doktoru Ramilə Dadaşova və AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri Arzu İsgəndərzadə çıxış edərək Vaşinqton Bəyannaməsi ilə Azərbaycanın yeni tarixi dövrə qədəm qoyduğunu, bu yeni tarixi mərhələnin memarının Prezident İlham Əliyev olduğunu söyləyiblər.

Sonda çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Azərbaycan xalqı, o cümlədən alimlərimiz Prezident İlham Əliyevin paraflanmış sülh sazişini uğurla yekunlaşdıracağına tam inanır və hər zaman olduğu kimi, gələcəkdə də bu və digər şərəfli işlərində daim dövlət başçımızın yanında olaraq öz dəstəklərini əsirgəməyəcəklər.

Akademiyanın 80 illiyinə hazırlıq məsələlərinin müzakirəsi

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərliyi ilə Rəyasət Heyətinin binasında Meridian iclas zalında Akademiyanın 80 illiyinə hazırlıq məsələlərinə həsr olunmuş müşavirə keçirilib.

Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 18 mart 2025-ci il tarixli Sərəncamının icrası ilə bağlı ətraflı məlumat verən akademik İsa Həbibbəyli qarşıda duran digər məsələlər barədə danışıb.

İndiyədək ölkə daxilində Qarabağ Universitetində, Akademiyanın Naxçıvan Bölməsində, eləcə də ölkədən xaricdə Türkiyənin Ankara və İstanbul şəhərlərində ilk dəfə olaraq Akademiyanın 80 illiyi ilə bağlı tədbirlərin keçirildiyini və bu toplantıların tarixi əhəmiyyətini qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli yekun tədbirə hazırlığın təşkili barədə vacib məsələləri diqqətə çatdırıb. AMEA-nın 80 illiyi ilə əlaqədar indiyədək 52 adda monoqrafiya, biblioqrafiya və tanıtım kitablarının çap edilməsinin nəzərdə tutulduğunu, onlardan 11-nin artıq nəşr edildiyini, bir neçəsinin isə son redaktə ərəfəsində olduğunu bildirən AMEA rəhbəri nəşr işlərinin yüksək səviyyədə başa çatdırılması üçün aidiyyəti şəxslərə müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verib.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın 80 illik yubileyinin ilk dəfə olaraq beynəlxalq elmi təşkilatların rəhbərlərinə, dünyanın müxtəlif qitələrindən olan tərəfdaş Akademiyalarının, o cümlədən türk dünyası akademiyalarının prezidentlərinə dəvət məktublarının göndərildiyini bildirib, artıq onların əksəriyyətinin dəvəti qəbul etdiklərini nəzərə çatdırıb.

Yubiley münasibətilə AMEA-nın 80 illik yubiley döş nişanının hazırlandığı və ilk dəfə olaraq Əziz Səncər, Yusif Məmmədəliyev, Üzeyir Hacıbəyli, Lev Landau döş nişanlarının təsis ediləcəyini də bildirib.

Akademiyanın 80 illik yubileyi çərçivəsində türk dünyası Akademiyaları ilə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinə dair ayrıca bir iclasın keçirilməsi də nəzərdə tutulub.

İclasda, həmçinin AMEA Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının bazasında Akademiyanın tərkibində Gənc Akademiyanın da təsis edilməsi və yubiley tədbirində elan olunmasına dair tapşırıqlar verilib.

Bundan başqa, süni intellektdən istifadə ilə Akademiyanın 80 illik inkişaf yoluna həsr edilmiş robotların iştirakı ilə təqdimatın hazırlanması da nəzərdə tutulur.

AMEA-nın akademik-katibi akademik Arif Həşimov, Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavəri, Xarici əlaqələr və beynəlxalq elmi təşkilatlarla iş şöbəsinin müdiri dosent Esmira Əlirzayeva, AMEA Azad Həmkarlar İttifaqının sədri dosent Sənan Həsənov və başqaları çıxış edərək ayrı-ayrı sahələr üzrə müvafiq tapşırıqların icrası ilə bağlı indiyədək görülən işlər barədə ətraflı məlumat veriblər.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli tədbirlərin yüksək səviyyədə keçirilməsinin təmin edilməsi məqsədilə təşkilati işlər, plenar və bölmə iclaslarının keçirilməsi, elmi nailiyyətlər və kitab sərgilərinin təşkili, Akademiya strukturlarında müəyyən tərtibat işlərinin təşkili barədə tapşırıqlarını diqqətə çatdırıb.

Rəyasət Heyətinin növbəti iclasında

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, elmi müəssisə və təşkilatların direktorları və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

İclası giriş sözü ilə akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Əvvəlcə AMEA-nın müxbir üzvü Aydın Kazımzadəyə 75, AMEA-nın müxbir üzvü Ərtegin Salamzadəyə isə 60 illik yubileyləri münasibətilə AMEA-nın Fəxri fərmanları təqdim olunub.

İclasda müzakirəyə çıxarılan ilk məsələ Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin 100 illik yubileyi ilə əlaqədar Mərkəzi Elmi Kitabxana tərəfindən hazırlanmış eresurslar.info.az veb səhifəsinin təqdimatı haqqında olub.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, ölkə başçısının "Bəxtiyar Vahabzadənin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" Sərəncamının icrasını təmin etmək məqsədilə AMEA-nın Tədbirlər planı hazırlanaraq təsdiq olunub. Qeyd edib ki, Təbirlər planı AMEA-nın bütün elmi müəssisə və təşkilatlarında Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, Xalq şairi, dramaturq, ədəbiyyatşünas, pedaqoq və ictimai xadim, SSRİ və Azərbaycan Respublikasının Dövlət mükafatları laureatı, akademik Bəxtiyar Vahabzadənin həyat və yaradıcılığının müstəqilliyimizin verdiyi geniş imkanlar işığında, elmi prinsiplər əsasında tədqiq və təbliğini əhatə edən çoxsaylı nəşr və tədbirləri əhatə edir. Akademik İsa Həbibbəyli diqqətə çatdırıb ki, AMEA-da həyata keçirilən genişmiqyaslı tədbirlərin davamı olaraq özünün ideya müəllifliyi ilə AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında görkəmli ədibin zəngin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş yeni elektron resurs hazırlanıb.

"Bəxtiyar Vahabzadə Azərbaycanın milli istiqlal şairidir və Ulu Öndər Heydər Əliyevin daim hörmət bəslədiyi ziyalılardan biri olub. Ümummilli Lider onu sovet hakimiyyətinin təqiblərindən daim qoruyub və dahi liderin Azərbaycançılıq ideologiyasının həyata keçirilməsinə Bəxtiyar Vahabzadə şərəflə xidmət edib", - deyə akademik İsa Həbibbəyli bildirib.

Sonra AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasının direktoru texnika elmləri doktoru Hüseyn Hüseynov yeni hazırlanmış elektron resursu təqdim edib. Vurğulayıb ki, müasir texnologiyaların imkanları ilə hazırlanan platforma böyük sənətkarın zəngin irsini həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq səviyyədə tanıtmaq məqsədi daşıyır.

Resursda şairin avtobioqrafiyası, əsərləri, kitabları və şeirləri geniş şəkildə təqdim olunur. Burada istifadəçilər Bəxtiyar Vahabzadənin müəllifi olduğu və müxtəlif illərdə nəşr edilmiş "Seçilmiş əsərləri", "Axı dünya fırlanır", "Gülüstan poeması", "Dərin qatlara işıq", "Səməd Vurğun", "Mənim dostlarım" və s. əsərləri, "Gəlin açıq danışaq..." məqalələr toplusu, "Fəryad", "Bir baharın qaranquşu" kimi 80-dən artıq kitabla tanış ola bilərlər. Həmçinin 14 adda əsərin ingilis dilində olan tərcüməsi də resursun "Şairin yaradıcılığı" bölməsində təqdim edilir.

MEK direktoru diqqətə çatdırıb ki, elektron bazada, həmçinin sənətkarın dövlət mükafatları, fəxri adları, orden və medalları barədə məlumatlar toplanıb. "Fotoyaddaş" bölməsində onun həyatının müxtəlif mərhələlərini əks etdirən fotoşəkillər, video arxivdə isə çıxışları, müsahibələri və sənədli materiallar bir arada sistemləşdirilib. Burada, həmçinin şairin şeirlərinə bəstələnmiş mahnılar da yer alıb.

Texnika elmləri doktoru Hüseyn Hüseynov qeyd olunanları əyani nümayiş etdirib və Bəxtiyar Vahabzadənin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş elektron resurs Rəyasət Heyətinin üzvləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilib.

İclasda müzakirə edilən növbəti məsələ "Aşıq Ələsgərdən Üzeyir Hacıbəyliyə: Türk dünyasının mədəni kodları" mövzusunda beynəlxalq elmi simpoziumun keçirilməsi haqqında olub. Prezident İlham Əliyevin dahi bəstəkarın 140 illiyinin qeyd edilməsi barədə 3 fevral 2025-ci il tarixli Sərəncam imzaladığını diqqətə çatdıran akademik İsa Həbibbəyli sözügedən sənədin icrası ilə bağlı AMEA-nın Tədbirlər planının təsdiq edildiyini söyləyib. Qeyd edib ki, Tədbirlər planının icrası çərçivəsində 25-26 sentyabr tarixlərində AMEA-nın Folklor İnstitutunun, AR Mədəniyyət Nazirliyinin, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun və Azərbaycan Milli Konservatoriyasının birgə təşkilatçılığı ilə keçiriləcək simpozium cənab Prezidentin Türk dünyası ilə əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində atılmış mühüm addımdır və humanitar və ictimai elmlərin inkişafına öz töhfəsini verəcəkdir.

Sonra AMEA-nın Folklor İnstitutunun direktoru filologiya elmləri doktoru, dosent Hikmət Quliyev çıxış edərək simpozium barədə məlumat verib, tədbirdə dünyanın 10-dan artıq ölkəsindən, o cümlədən türk dövlətlərindən folklorşünaslıq, sənətşünaslıq, mədəniyyətşünaslıq, musiqişünaslıq sahələri üzrə alim və mütəxəssislər tərəfindən məruzələrin təqdim ediləcəyini bildirib və hazırlıq işlərinin artıq yekunlaşdığını söyləyib.

Rəyasət Heyətinin iclasında müzakirəyə çıxarılan növbəti məsələ "AMEA-nın Döş Nişanı"nın təsis edilməsi haqqında olub. Bu məsələnin Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 18 mart 2025-ci il tarixli Sərəncamının icrası istiqamətində atılan addımların davamı olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli Akademiyanın tarixində ilk dəfə olaraq döş nişanının təsis edildiyini diqqətə çatdırıb. "AMEA-nın Döş nişanı"nın elmin inkişafına böyük töhfələr verən və mühüm nəticələr əldə etmiş alimlərə təqdim olunacağını bildirib və Rəyasət Heyəti tərəfindən döş nişanının Əsasnaməsi təsdiq edilib.

Bununla yanaşı, Akademiyanın 80 illik yubileyi çərçivəsində "AMEA-nın Üzeyir Hacıbəyli döş nişanı"nın, "AMEA-nın Əziz Sancar döş nişanı"nın, "AMEA-nın Yusif Məmmədəliyev döş nişanı"nın və "AMEA-nın Lev Landau döş nişanı"nın təsis olunması haqqında qərarlar qəbul olunub.

İclasda akademik Yusif Məmmədəliyevin 120 illik yubileyilə əlaqədar tədbirlər planının təsdiq edilməsi məsələsi də müzakirəyə çıxarılıb. Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, ölkə başçısının "Akademik Yusif Məmmədəliyevin 120 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 5 iyul 2025-ci il tarixli Sərəncamında AMEA-ya AR Elm və Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə alimin 120 illiyinə həsr olunmuş Tədbirlər planının hazırlanıb həyata keçirilməsi tapşırılıb. AMEA rəhbəri diqqətə çatdırıb ki, ötən müddət ərzində Akademiyanın elmi müəssisələrindən, həm də Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən Tədbirlər planına dair təkliflər hazırlanaraq AMEA-nın Rəyasət Heyətinə təqdim edilib və bunun əsasında hər iki qurumun birgə Tədbirlər planının layihəsi hazırlanıb.

Tədbirlər planı Rəyasət Heyətinin üzvlərinə təqdim olunub və təsdiq edilib.

AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının "Elektron Akademiya" şöbəsinin Rəqəmsal Akademiya, Süni intellekt və Elektron xidmətlər şöbəsi adlandırılması haqqında olub. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, bu gün ölkəmizdə süni intellekt və rəqəmsal inkişaf məsələlərinə xüsusi diqqət yetirilir və təkcə cari il ərzində dövlət başçısı tərəfindən bu istiqamətdə ardıcıl şəkildə "Azərbaycan Respublikasında Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası"nın təsdiq edilməsi haqqında Fərman, "Azərbaycan Respublikasının 2025-2028-ci illər üçün süni intellekt Strategiyası"nın təsdiq edilməsi haqqında Sərəncam və "Dövlət orqanları (qurumları) arasında sənəd mübadiləsinin elektronlaşdırılması haqqında" Fərman imzalanıb. Həmçinin ölkəmizdə bu günlərdə Süni İntellekt Akademiyası fəaliyyətə başlayıb.

Dövlətimizin atdığı sözügedən addımlara müvafiq olaraq AMEA-da da bu sahədə fəaliyyətin icra olunduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli 2023-cü ilin yanvar ayında yaradılmış "Elektron Akademiya" şöbəsinin ötən 2 il ərzində Akademiyada rəqəmsallaşma, süni intellekt texnologiyalarının tətbiqi, elektron xidmətlərin genişlənməsi istiqamətində bir çox yeniliklərə və uğurlara imza ataraq özünü doğrultduğunu bildirib. Qeyd edib ki, yaranmış yeni texnoloji reallıq şəraitində "Elektron Akademiya" şöbəsinin adının dəyişdirilməsi və müvafiq olaraq, fəaliyyət istiqamətlərinin genişləndirilməsi zərurəti meydana çıxıb.

Qeyd olunan məsələ ilə bağlı AMEA-nın vitse-prezidenti akademik Rasim Əliquliyev çıxış edərək "Elektron Akademiya" şöbəsinin Rəqəmsal Akademiya, Süni intellekt və Elektron xidmətlər şöbəsi adlandırılması təklifinin ölkəmizdə dövlət başçısının rəhbərliyi altında bu sahədə aparılan işləri tam əhatə etdiyini söyləyib.

Daha sonra Rəyasət Heyətinin qərarı ilə "Elektron Akademiya" şöbəsinin adı dəyişdirilərək Rəqəmsal Akademiya, Süni intellekt və Elektron xidmətlər şöbəsi adlandırılıb.

İclasda, həmçinin gənc alimlərin fəaliyyətini daha da sistemli şəkildə genişləndirmək məqsədilə AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının bazasında "Gənclər Akademiya"sının yaradılması qərara alınıb və əsasnaməsinin bir ay ərzində hazırlanması tapşırılıb. Bundan əlavə, AMEA-nın 80 illik yubileyinə həsr olunmuş "Humanitar və ictimai elmlər sahəsində süni intellekt və rəqəmsal texnologiyalardan istifadə imkanları" mövzusunda gənc alimlərin məqalə müsabiqəsinin keçirilməsi qərara alınıb.

Bundan əlavə, AMEA əməkdaşlarının yaradıcılıq qabiliyyəti və bədii istedadlarını üzə çıxarmaq, onların elmi fəaliyyətlə yanaşı, mədəni-mənəvi zənginliklərini nümayiş etdirmək və şəxsi yaradıcılıq potensialını geniş ictimaiyyətə təqdim etmək, elm və incəsənət arasında qarşılıqlı əlaqəni, onların bir-birini tamamlayan sahələr olduğunu göstərmək, həmçinin əməkdaşların yaradıcılıq nümunələri vasitəsilə elmi ictimaiyyətin insan yönümlü və estetik tərəflərini ön plana çəkmək məqsədilə 16 sentyabr 2025-ci il tarixində Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının Vəcihə Səmədova adına sərgi salonunda AMEA əməkdaşlarının rəsm əsərlərindən ibarət sərgisinin təşkil olunması haqqında qərar qəbul olunub.

O cümlədən AMEA-nın 80 illik yubileyinə həsr olunmuş gənc alimlərin iştirakı ilə futbol yarışının keçirilməsi və AMEA-nın təsərrüfat işçilərinin (xadimələr və fəhlələr) vahid forma ilə təmin olunması haqqında qərarlar qəbul edilib.

İclasda qeyd olunan məsələlər ətrafında akademiklər Rasim Əliquliyev, Dilqəm Tağıyev, İradə Hüseynova, Arif Həşimov, AMEA-nın müxbir üzvü Ərtegin Salamzadə, riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Fariz İmranov, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Esmira Əlirzayeva, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Sənan Həsənov, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Səbuhi Qəhrəmanov və başqaları çıxış edərək fikir və təkliflərini səsləndiriblər.

AMEA Akademiyalararası Tərəfdaşlıq Assosiasiyasının üzvü seçilib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası beynəlxalq əlaqələrini genişləndirməyə davam edir. Belə ki, AMEA ötən 3 il ərzində tarixində ilk dəfə olaraq bir sıra nüfuzlu beynəlxalq elmi təşkilatın - Beynəlxalq Elmi Şuranın (ISC), Asiya Elmlər Akademiyaları və Elmi Cəmiyyətləri Assosiasiyasının (AASSA) səsvermə hüququna malik olan üzvü seçilib.

Beynəlxalq elmi təşkilatların işində tamhüquqlu üzv kimi iştirak etmək Akademiya əməkdaşlarının dünya elminin nailiyyətlərini, aparıcı istiqamətlərini, problemlərini daha yaxından öyrənmələrinə, beynəlxalq tədbirlərdə bərabər hüquqlara malik olan üzv kimi daha fəal iştirak etmələrinə, dünya elminə inteqrasiya proseslərinin daha intensiv şəkildə təşkilinə imkan yaradır.

Bu istiqamətdə Milli Elmlər Akademiyası daha bir uğura imza ataraq Akademiyalararası Tərəfdaşlıq Assosiasiyasının (IAP) ilkin (müvəqqəti) üzvlük statusundan tam üzvlüyə keçib.

Bununla bağlı IAP-ın prezidentləri Masresha Fetene və Margaret A. Hamburg adından AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyliyə məktub göndərilib.

Məktubda deyilir:

"Hörmətli akademik İsa Həbibbəyli,

Akademiyalararası Tərəfdaşlıq Təşkilatı (İAP) adından Sizə məlumat verməkdən məmnunluq duyuruq ki, İAP Baş Assambleyası tərəfindən Akademiyanızın ilkin (müvəqqəti) üzvlük statusundan tam üzvlüyə keçidi təsdiq olunub və bu, İAP-nin veb saytında əks olunacaq. Bu nailiyyət münasibətilə ən səmimi təbriklərimizi qəbul edin. Tam üzvlüyünüz artıq qüvvədədir və İAP-nin fəaliyyətində və təşəbbüslərində davamlı və fəal iştirakınızı səbirsizliklə gözləyirik. Üzvlük məlumatlarınızın tamamlanması üçün əlavə məlumat lazım olduğu təqdirdə, İAP Katibliyinin nümayəndəsi sizinlə əlaqə saxlaya bilər.

Eyni zamanda, bu fürsətdən istifadə edərək, sizi 2025-ci ilin dekabr ayında Misirin Qahirə şəhərində keçiriləcək İAP Konfransı və Baş Assambleyasında iştirak etməyə dəvət edirik. Bu tədbir üzv akademiyalarla tanış olmaq, təcrübə mübadiləsi aparmaq və əməkdaşlıq imkanlarını araşdırmaq üçün yaxşı fürsət olacaq. Proqram, təşkilati məsələlər və qeydiyyatla bağlı əlavə məlumatlar bütün üzvlərlə yaxın zamanda paylaşılacaq. Bəzi ilkin məlumatlarla bu linkdən http://www.interacademies.org tanış ola bilərsiniz.

Tam üzv kimi Akademiyanızı aşağıdakı fəaliyyətlərə təşviq edirik:

- İAP-nin regional və qlobal proqramlarında və tədqiqatlarında iştirak etmək;

- İAP-nin işçi qrupları və komitələri üçün ekspertlərin namizədliyini təqdim etmək;

- İAP-nin bəyanatlarına və məsləhətləşmələrinə töhfə vermək;

- İAP-nin kommunikasiya və potensialın artırılması təşəbbüslərinə qoşulmaq;

- Ümumi prioritetlərimizin müəyyənləşdirilməsinə yardım üçün İAP-nin sorğularına və fikir bildirmək üçün çağırışlarına cavab vermək.

Ümid edirik ki, Akademiyanız İAP-nin gələcəyinin formalaşmasında fəal iştirak edəcək və elmin, səhiyyənin və siyasətin qlobal səviyyədə təşviqinə fənlərarası və akademiyalararası əməkdaşlıq yolu ilə töhfə verəcək. Bir daha sizi bu mühüm addım münasibətilə təbrik edirik və İAP-nin tamhüquqlu üzvü kimi salamlayırıq.

Səmimi hörmətlə,
Margaret (Peggy) Hamburg
Masresha Fetene"

Qeyd edək ki, mərkəzi Yunanıstanın paytaxtı Afinada yerləşən Beynəlxalq Platon Akademiyasından da üzvlüyə razılıqla bağlı AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyliyə məktub göndərilib.

ELM

Beynəlxalq Universitetlərarası Proqramlaşdırma Müsabiqəsinin (ICPC) 49-cu dünya finalının açılış mərasimi

Mərkəzi Bankın tərəfdaşlığı, ICPC Fondunun təşkilatçılığı, ADA Universitetinin ev sahibliyi, İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyi ilə "ICPC Azərbaycan" icmasının birgə əməkdaşlığı və "PAŞA Holdinq"in dəstəyi ilə Bakıda ilk dəfə keçirilən Beynəlxalq Universitetlərarası Proqramlaşdırma Müsabiqəsinin (ICPC) 49-cu dünya finalının açılış mərasimi olub.

Heydər Əliyev Mərkəzində təşkil edilən tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli də iştirak edib.

ICPC Fondunun prezidenti Vilyam B.Pouçer və ICPC 49-cu dünya finalının direktoru Fuad Hacıyev qonaqları salamlayaraq, müsabiqə iştirakçılarına uğurlar arzulayıblar.

Tədbirdə çıxış edən ADA Universitetinin rektoru, professor Hafiz Paşayev və rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Samir Məmmədov ICPC 49-cu dünya finalının ölkəmizdə keçirilməsinin əhəmiyyətindən və yaradacağı imkanlardan danışıblar.

Mərkəzi Bankın sədri Taleh Kazımov dünya finalının Bakıda keçirilməsinin ölkəmizin texnoloji tərəqqisinin bariz göstəricisi və beynəlxalq əməkdaşlığa açıqlığının təzahürü olduğunu vurğulayıb.

Daha sonra tədbirdə ICPC tərəfindən tərəfdaşlara və ICPC icmasının üzvlərinə mükafatlar təqdim olunub. Tədbirin keçirilməsində göstərdiyi dəstəyə görə Mərkəzi Bank və sədri Taleh Kazımov "Beynəlxalq töhfə" mükafatı ilə təltif edilib. Mərkəzi Bankın sədr müavini Vüsal Xəlilova ICPC ilə sıx əməkdaşlığa görə mükafat təqdim olunub.

Qeyd edək ki, Azərbaycan 2004-cü ildən ICPC-nin regional turlarında iştirak edir. Bu günə qədər ölkəmiz finalda iştirak hüququ qazanmış yalnız bir komanda ilə təmsil olunurdu. Bu il isə ilk dəfə olaraq Azərbaycanı dünya finalında ADA Universiteti və Bakı Ali Neft Məktəbinin iki komandası təmsil edir.

Müsabiqəyə dünyanın müxtəlif ölkələrindən aparıcı universitetlərin ən güclü komandaları qatılıb. Ümumilikdə ICPC-nin rəsmi mərhələlərində hər il 110-dan çox ölkədən 3 min 500-ə yaxın universiteti təmsil edən 50 mindən çox tələbə-proqramçı mübarizə aparır. 49-cu dünya finalında isə 70 ölkədən 140 ali təhsil müəssisəsini təmsil edən komandalar (hər komandada 3 tələbə olmaqla) iştirak edir.

Bildirək ki, "OpenAI", "Google", "Huawei" kimi aparıcı texnoloji şirkətlərin də nümayəndələri dünya finalında iştirakla əlaqədar Bakıda bir araya toplaşıblar.

ICPC proqramlaşdırma sahəsinin inkişafı, gənclərin bu sahəyə marağının artırılması və qlobal miqyasda tanınması istiqamətində mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Çin Sosial Elmlər Akademiyasının nümayəndə heyəti ilə görüş

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Çin Sosial Elmlər Akademiyasının Rusiya, Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya İnstitutunun nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Rəyasət Heyətində keçirilən görüşdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli son illərdə Azərbaycanla Çin arasında siyasi, iqtisadi, enerji, nəqliyyat və humanitar sahələri əhatə edən əlaqələrin gücləndiyini və yeni müstəviyə yüksəldiyini söyləyib. Qeyd edib ki, bu gün ölkələrimizin münasibətləri etibarlı tərəfdaşlığa, yüksək etimada söykənir və ölkələrimiz arasında viza rejiminin ləğvi bunun bariz nümunəsidir. Bu günlərdə Prezident İlham Əliyevin Çinə səfərinin strateji əməkdaşlıq baxımından böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini deyən AMEA rəhbəri dövlətimizin başçısının Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpinlə keçirdiyi yüksək səviyyəli görüş, "ŞƏT plyus" formatında görüşdə iştirakı və geniş nitqinin Azərbaycan-Çin münasibətlərinin hərtərəfli inkişafına yeni nəfəs verəcəyini vurğulayıb.

Dövlət başçılarımızın açdığı geniş yolda Azərbaycanla Çin arasında elmi əlaqələrin də inkişaf etdiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın Çin Sosial Elmlər Akademiyası, Hebey Sosial Elmlər Akademiyası, Pekin Xarici Dillər Universiteti, Hebey Pedaqoji Universiteti və digər akademik qurumlarla sıx əməkdaşlıq etdiyini, "Xəzərdən Çin səddinədək" mövzusunda birgə elmi layihənin icra edildiyini diqqətə çatdırıb. Bundan əlavə, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Çin Tədqiqatları Mərkəzinin fəaliyyət göstərdiyini, Akademiyanın Şərqşünaslıq, Fəlsəfə və Sosiologiya və digər institutlarında Çinə dair geniş tədqiqatların aparıldığını söyləyib.

Çin Sosial Elmlər Akademiyasının Rusiya, Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya İnstitutunun direktor müavini professor Çzin Çje çıxışında səmimi qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildirib, ölkələrimiz arasında yüksək əlaqələrin genişlənməsinin elm xadimləri üçün də geniş imkanlar açdığını vurğulayıb. AMEA-da Çinə dair aparılan tədqiqatlardan məmnunluğunu dilə gətirən professor Çzin Çje birgə əməkdaşlığın genişləndirilməsi barədə təkliflərini səsləndirib.

Görüşdə, həmçinin institutun Mərkəzi Asiya və Qafqaz tədqiqatları şöbəsinin müdiri Ph.D. Zhang Ning, elmi əməkdaşlar Ph.D. Jiang Jing, Lyu Çang və Sun Danmen çıxış edərək apardıqları tədqiqatlar barədə ətraflı məlumat veriblər.

Sonra qarşılıqlı xatirə hədiyyələri təqdim edilib.

Görüşdə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Xarici əlaqələr və beynəlxalq elmi təşkilatlarla iş şöbəsinin müdiri biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Esmira Əlirzayeva və AMEA Rəyasət Heyəti aparatının İctimaiyyətlə əlaqələr, mətbuat və informasiya şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ağahüseyn Şükürov da iştirak ediblər.

Çinli alimlər AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Çin Tədqiqatları Mərkəzi ilə də tanış olublar.

Vyetnamlı alimlərlə elmi-ədəbi əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycanda səfərdə olan vyetnamlı ədəbiyyatşünas alimlərlə görüşüb.

AMEA Rəyasət Heyətində keçirilən görüşdə Azərbaycanla Vyetnam arasında bütün sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirildiyini diqqətə çatdıran akademik İsa Həbibbəyli elm sahəsində də əlaqələrinin yaradılmasının əhəmiyyətinə toxunub. Akademiyanın tarixi, fəaliyyət istiqamətləri barədə məlumat verən AMEA rəhbəri keçmiş sovet dövründə digər respublikalarda olduğu kimi Azərbaycanda da yalnız Avropa və Amerika ədəbiyyatının öyrənildiyini, Asiya ölkələri ilə bağlı tədqiqatlara önəm verilmədiyini deyib. Müstəqillik dövründə isə ilk dəfə olaraq 2016-cı ildə AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda "Asiya xalqları ədəbiyyatı" şöbəsinin yaradıldığını, şöbədə digər Asiya xalqları ilə yanaşı Vyetnam ədəbiyyatına da dair tədqiqatlara başlanıldığını diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, şöbənin əməkdaşı Sevda Məmmədova tərəfindən Vyetnam ədəbiyyatına dair fəlsəfə doktorluğu dissertasiyası müdafiə edilib ki, bu da müstəqillik dövründə bu mövzuda yazılmış ilk tədqiqat əsəridir.

Vyetnamın Hanoy Universitetinin professoru Nguyen Van Çien çıxış edərək keçən ilin dekabr ayında AMEA-da keçirilmiş "Asiya xalqları ədəbiyyatı: ənənələr və müasir tendensiyalar" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransın nəticələrinin əhəmiyyətli olduğunu diqqətə çatdırıb, tədbir barədə Vyetnamın rəsmi qəzetində geniş məqalə ilə çıxış etdiyini bildirib. Ölkələrimiz arasında elm sahəsində də əlaqələrin qurulmasının vacibliyindən danışan vyetnamlı professor meydana çıxacaq birgə elmi layihələrin uğurlu başlanğıc olduğunu deyib. Vyetnamın Hanoy Universitetində türkologiya üzrə elmi mərkəzin yaradılması ilə bağlı layihə üzrə işlənildiyini vurğulayan qonaq qurumun elmi-ədəbi əməkdaşlığa böyük töhfə verəcəyinə əminliyini bildirib.

Vyetnamlı araşdırmaçı, yazıçı, jurnalist və tərcüməçi Di Li isə çıxışında elmi-ədəbi əlaqələrin inkişaf etdirilməsində AMEA ilə əməkdaşlığın perspektivlərindən danışıb. Görüşün birgə elmi layihələrin meydana çıxmasına şərait yaradacağını vurğulayıb.

Görüşdə Hanoy Universitetində Azərbaycanşünaslıq və Türkologiya Mərkəzinin yaradılması, AMEA ilə Hanoy Universiteti arasında əməkdaşlıq memorandumunun imzalanması, qarşılıqlı kitab tərcüməsi və nəşri, digər elmi layihələrə dair fikir mübadiləsi aparılıb, müvafiq razılıq əldə olunub.

Sonra qarşılıqlı kitab hədiyyələri təqdim edilib.

Sonda qonaqlar AMEA Rəyasət Heyətinin tarixi binası ilə tanış olublar.

Görüşdə Azərbaycanın Vyetnamdakı səfiri Şövqi Mehdizadə və Vyetnam ədəbiyyatı üzrə tədqiqatçılar da iştirak ediblər.

Təbii resursların tibbdə istifadəsi ölkəmizin prioritetidir

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında AR Elm və Təhsil Nazirliyinin akademik Abdulla Qarayev adına Fiziologiya İnstitutunun və Türkiyənin İqtisadi İnkişaf və Sosial Tədqiqatlar İnstitutunun (İKSAD) birgə təşkilatçılığı ilə hibrid formatda "8-ci Beynəlxalq Tibb və Sağlamlıq Elmləri" mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konqres keçirilib.

Beynəlxalq tədbir Vətən müharibəsində qələbənin 5-ci ildönümünə həsr olunub və konqresin elmi mövzusu təbii faktorların tibbi praktikada istifadəsinə aiddir.

Ümumilikdə konqresdə 20 ölkədən - Türkiyə, Pakistan, Qazaxıstan, Albaniya, Anqola, Braziliya, Bolqarıstan, Çin, Çexiya, Hindistan, İran, Monteneqro, Mərakeş, Nigeriya, Polşa, Portuqaliya, Ruminiya, Serbiya və s. 200-dən çox nümayəndə iştirak edib.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açaraq iştirakçıları salamlayıb və qeyd edib ki, konqres ölkəmiz üçün əlamətdar hadisəyə - Vətən müharibəsində qələbənin 5-ci ildönümünə həsr olunub. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, beynəlxalq konqres Azərbaycanda keçirilmiş COP29 kimi dünya nüfuzlu konfrans və "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" kimi tədbirlərin davamı olaraq ölkəmizdə iqlimə, yaşıl dünyaya, tibbə, sağlamlığa verilən dəyərin elmi təzahürüdür. AMEA rəhbəri diqqətə çatdırıb ki, belə konqreslər yaşıl iqtisadiyyat, yaşıl iqtisadi zonanın daha da genişlənməsinə, sağlamlığımızın rifahına xidmət edir. Həmçinin vurğulayıb ki, müalicəvi Naftalan nefti, 1.500 növ müalicəvi bitki resursları, mineral suları, Duzdağ kimi zəngin təbii resurslara malik olan Azərbaycan üçün bu faktorların tibbdə istifadəsinin elmi əsaslarının işlənməsi ölkəmiz üçün prioritet təşkil edir.

Daha sonra konqresin əsas təşkilatçılarından olan AR ETN Abdulla Qarayev adına Fiziologiya İnstitutunun direktoru professor Ulduz Həşimova, Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin nümayəndəsi İltifat İbrahimov, İKSAD-ın Azərbaycan üzrə baş direktoru Dr. Əlvan Cəfərov, AMEA-nın müxbir üzvü Elşad Qurbanov, Türkiyənin İnönü Universitetinin Əczaçılıq fakültəsinin professor Dr. İsmet Yılmaz, Çin Xalq Respublikasından "Lingren Group"un sədri Dr. Li Zhang, onlayn formatda Pekin Universitetindən Dr. Liu Tingfang çıxış edərək konqresin əhəmiyyətindən danışıblar.

Beynəlxalq elmi-praktik konqres 20 bölmə iclasında öz işini davam etdirib. Xərçəngin erkən diaqnostikası, biotibbi materialların inkişafı, neyrodegenerativ xəstəliklər, ictimai səhiyyə modelləri və süni intellektin tibb sahəsinə tətbiqinə dair geniş məruzələr aparılıb.

Ağsuda professor Qafar Cəbiyevin 75 illik yubileyi qeyd olunub

”Orta Əsr Ağsu Şəhəri” Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğunda AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun İslam dövrü arxeologiyası şöbəsinin müdiri tarix elmləri doktoru, professor Qafar Cəbiyevin anadan olmasının 75 illik yubileyinə həsr edilmiş elmi-praktiki konfrans keçirilib.

Tədbir AMEA-nın Rəyasət Heyəti, AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu, Ağsu Rayon İcra Hakimiyyəti və ”Orta Əsr Ağsu Şəhəri” Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğunun birgə təşkilatçılığı ilə keçirilib.

Əvvəlcə konfrans iştirakçıları rayonun mərkəzində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül dəstələri düzüblər.

Konfransın açılış mərasimində çıxış edən AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, Tarix-Mədəniyyət Qoruğunda ilk dəfədir ki, alimin yubileyi keçirilir. Tədbirin ölkə Prezidenti tərəfindən təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramlarına elmin töhfəsi olduğunu vurğulayan AMEA rəhbəri son illərdə Akademiyada aparılan yeniləşmə prosesləri və islahatlardan, o cümlədən arxeologiya sahəsi üzrə əldə olunmuş nailiyyətlərdən danışıb.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, 75 illik yubileyi qeyd edilən professor Qafar Cəbiyev ömrünün böyük bir hissəsini Azərbaycan tarixinin, xüsusilə də orta əsrlər arxeologiyasının araşdırılmasına həsr edib. Qeyd edib ki, Qafar Cəbiyevin araşdırmaları nəticəsində orta əsr yaşayış məskənləri haqqında bir çox yeni elmi faktlar aşkarlanıb, arxeologiya elmimiz zənginləşdirilib.

AMEA rəhbəri vurğulayıb ki, alimin ən böyük xidmətlərindən biri Girdiman vilayətinin tarixi ilə bağlı apardığı tədqiqatlardır. Bu mövzu üzərində illərlə araşdırmalar aparan Qafar Cəbiyev qədim Girdiman dövlətinin siyasi, iqtisadi və mədəni həyatını geniş şəkildə işıqlandırıb, monoqrafiyalar və elmi məqalələrlə mövzunu tarixşünaslığa qazandırıb. Bu tədqiqatlar sayəsində Azərbaycanın erkən orta əsrlər tarixi haqqında daha dolğun təsəvvür formalaşıb.

Ağsu rayonu ərazisində, eləcə də Qəbələ, Şamaxı, İsmayıllı rayonlarında apardığı mühüm tədqiqatları xüsusi qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli söyləyib ki, Qafar Cəbiyev həm də Basqal arxeoloji ekspedisiyasının rəhbəri kimi ölkəmizin maddi-mədəni irsinin qorunmasına mühüm töhfələr verib. Basqalda aparılan qazıntılar nəticəsində əldə edilən tapıntılar Azərbaycan arxeologiyasına yeni elmi materiallar qazandırıb, həmçinin milli irsimizin dünya ictimaiyyətinə təqdimatına imkan yaradıb.

AMEA prezidenti əlavə edib ki, Qafar Cəbiyevin əsərləri və elmi fəaliyyəti təkcə ölkəmizdə deyil, beynəlxalq aləmdə də tanınır. Onun məqalələri müxtəlif ölkələrin elmi nəşrlərində dərc olunub, konfranslarda təqdim edilib. Alim dəfələrlə beynəlxalq tədbirlərdə çıxış edərək Azərbaycanın qədim tarixini və arxeoloji tapıntılarını dünya elmi müstəvisində təqdim edib.

Sonda AMEA rəhbəri Qafar Cəbiyevin Azərbaycan elminə verdiyi xidmətlərin gələcək nəsillər üçün etibarlı örnək olduğunu vurğulayıb və onu 75 illik yubileyi münasibətilə təbrik edib, ona AMEA-nın Fəxri fərmanını təqdim edib.

Ağsu Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rövşən Bağırov respublikada xüsusi hörmət qazanmış tanınmış alim, jurnalist, ictimai xadim Qafar Cəbiyevi 75 illik yubileyi münasibətilə təbrik edib və çıxışında bildirib ki, Qafar Cəbiyev həm məhsuldar tarixçi alim, həm də istedadlı qələm sahibi kimi Azərbaycan elminə və mətbuatına böyük töhfələr vermişdir.

Milli Məclisin deputatı Elçin Mirzəbəyli, Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidmətinin rəisi professor Səbinə Hacıyeva, SEBA (Seul-Bakı) Azərbaycan-Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi Assosiasiyasının sədri biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ruhəngiz Heydərova, AMEA Arxeologiya və Antropolgiya İnstitutunun direktoru dosent Fərhad Quliyev, institutun şöbə müdiri professor Abbas Seyidov, professor Şikar Qasımov, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli çıxış edərək yubilyara öz təbriklərini çatdırıblar. Professor Qafar Cəbiyevə Fəxri fərman və xatirə hədiyyələri təqdim olunub.

Yubiley mərasimində çıxış edən professor Qafar Cəbiyev ona ünvanlanmış təbriklərə, xoş sözlərə görə minnətdarlığını bildirib və Azərbaycan tarixindən, keçdiyi həyat yolundan maraq kəsb edən qısa məlumat verib.

Sonda professor Qafar Cəbiyevin həyat və elmi fəaliyyətini əks etdirən videoçarx nümayiş etdirilib.

Tədbirdə AMEA-nın akademik-katibi akademik Arif Həşimov, AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun kollektivi, rayonun hüquq-mühafizə orqanlarının rəhbərləri, ziyalılar və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

AMEA-nın prezidenti Qəbələdə arxeoloqlarla müşavirə keçirib

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərliyi ilə Qəbələ Dövlət Tarix-Bədii Qoruğunda burada fəaliyyət göstərən arxeoloji ekspedisiyanın üzvlərinin və əlaqədar qurumların iştirakı ilə müşavirə keçirilib.

Toplantını giriş sözü ilə açan akademik İsa Həbibbəyli Qədim Qəbələ şəhərinin UNESCO-nun Dünya İrsinin İlkin siyahısına daxil edilməsini mühüm əhəmiyyətə malik hadisə olduğunu bildirib. AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu tərəfindən Qəbələdə aparılan arxeoloji qazıntı işlərinin böyük tarixi əhəmiyyətinə toxunan akademik İsa Həbibbəyli burada yaradılan müasir tipli infrastruktura və iş şəraitinə görə SEBA (Seul-Bakı) Azərbaycan-Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi Assosiasiyasının sədri, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ruhəngiz Heydərovanın və Qəbələ Dövlət Tarix-Bədii Qoruğunun əməkdaşlarının göstərdiyi dəstəyi yüksək qiymətləndirib.

Qəbələ Dövlət Tarix-Bədii Qoruğunun direktoru Zahir Kərimov qoruq haqqında ətraflı məlumat verib. Qədim Qəbələ şəhərinin Qafqaz Albaniyasının ilk paytaxtı olduğunu bildirən qoruq rəhbəri nəzərə çatdırıb ki, İlkin siyahı - UNESCO-nun Dünya İrs siyahısına daxilolmanın birinci mərhələsidir və sonrakı prosedurların həyata keçirilməsində arxeoloqlarla birlikdə üzərimizə düşən vəzifələri lazımi səviyyədə həyata keçirəcəyik.

Tədbirdə Milli Məclisin deputatı Elçin Mirzəbəyli, SEBA (Seul-Bakı) Azərbaycan-Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi Assosiasiyasının sədri, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ruhəngiz Heydərova, AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Quliyev, həmin institutun İslam arxeologiyası şöbəsinin müdiri, professor Qafar Cəbiyev və başqaları çıxış edərək Qəbələ Dövlət Tarix-Bədii Qoruğunda AMEA tərəfindən aparılan arxeoloji tədqiqatlar və qarşıda duran vəzifələr haqqında danışıblar.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli və müşavirə iştirakçıları qoruq ərazisindəki abidələrlə, aparılmış qazıntı işlərinin mövcud vəziyyəti ilə tanış olublar.

Uzun illər bu ərazidə arxeoloji qazıntılar aparmış AMEA-nın müxbir üzvü İlyas Babayevin xidmətləri ehtiramla yad edilib.

AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun əməkdaşı, Qəbələ-Cənubi Koreya birgə arxeoloji ekspedisiyasının rəhbəri tarix üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Eminli arxeoloji abidələrlə əlaqədar və qazıntıların gedişi haqqında geniş məlumat verib.

Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Quliyev Qəbələdə qazıntı işlərində Cənubi Koreya arxeoloji ekspedisiyası ilə beynəlxalq əməkdaşlığın nəticələrini diqqətə çatdırıb.

Müzakirələr zamanı növbəti ildən Qəbələdə tədqiqat prosesində arxeoloqlarla yanaşı tarixçi və etnoqrafların, dilçi və folklorçu alimlərin də tədqiqatlara cəlb edilməsinin zəruriliyi haqqında təkliflər səsləndirilib və icra üçün qəbul olunub.

Tədbirdə AMEA-nın akademik-katibi, akademik Arif Həşimov, Qəbələ Dövlət Tarix-Bədii Qoruğunun təmsilçiləri, SEBA (Seul-Bakı) Azərbaycan-Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi Assosiasiyasının əməkdaşları və arxeoloq alimlər də iştirak ediblər.

"Tarixi yerlər və abidələr"- V Beynəlxalq Simpozium

Görkəmli alim, AMEA-nın müxbir üzvü Vəli Əliyevin xatirəsinə həsr olunan ”Tarixi yerlər və abidələr” mövzusunda V Beynəlxalq Bakı - Bayırşəhər Simpoziumu keçirilib.

Simpozium AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu və ”Miras” Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyi tərəfindən təşkil olunub.

AMEA-nın Əsas binasında baş tutan açılış mərasimində Türkiyə, İtaliya və Gürcüstanın müvafiq sahə üzrə aparıcı alim və mütəxəssisləri, tanınmış arxeoloqlar, Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun əməkdaşları, KİV nümsendəndələri və digər qonaqlar iştirak ediblər.

Əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açaraq Azərbaycanın qədim şəhərsalma mədəniyyəti, arxeoloji abidələri, eləcə də tarixi irsin qorunması ilə bağlı məsələlərin müzakirəsinə həsr olunan simpoziumun elmi əhəmiyyətini qeyd edib. Bildirib ki, beynəlxalq tədbir elm adamlarını bir araya gətirərək Azərbaycanın mədəni irsinin qorunması sahəsində fikir mübadiləsi aparmaq üçün mühüm platformadır. Həmçinin elmi əməkdaşlığın daha da genişlənməsi üçün yeni imkanlar açır.

Akademik İsa Həbibbəyli simpoziumun Azərbaycan arxeologiyasında elmi məktəb yaratmış alimlərdən olan AMEA-nın müxbir üzvü Vəli Əliyevin xatirəsinə həsr olunmasının xüsusi önəm daşıdığını vurğulayıb. O, milli arxeologiyamızı çoxillik səmərəli fəaliyyəti ilə zənginləşdirmiş Vəli Əliyevin elmi fəaliyyətindən, ölkəmizdə tarix və arxeologiya elminin inkişafındakı xidmətlərindən danışıb.

AMEA prezidenti Qarabağ, Naxçıvan, Beşbarmaq dağı, Naftalan şəhəri, Goranboy rayonu və Astara rayonunun Alaşa kəndi ərazisində yerləşən Əlişa qalasında Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu tərəfindən aparılan arxeoloji qazıntı işləri ilə yerində tanış olduğunu, tədqiqat işlərinin gedişi, aşkarlanmış memarlıq qalıqları və arxeoloji materiallara yaxından baxış keçirdiyini bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli bu yaxınlarda Bakının ”Bayırşəhər” adlanan tarixi hissəsində azərbaycanlıların yaşadığı məhəllədə XIX əsrdə tikilmiş Zərgərpalan hamamı kimi tanınan tarixi abidənin konservasiya işlərindən sonra açılışının olduğunu söyləyib. Zərgərpalan hamamının tarixi-mədəni sərvətimizin bir parçası olduğunu deyən alim Bakının mərkəzində bu cür arxeoloji mədəniyyət abidəsinin yenidən həyata qaytarılmasının tariximizə sahib çıxmaq baxımından olduqca önəmli olduğunu qeyd edib. Vurğulayıb ki, ölkəmizin tarixini, memarlığını, mədəniyyətini əks etdirən arxeoloji nümunələrin bərpa olunaraq həyata qaytarılması onların yeni nəsillərə çatdırılması baxımından da mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Daha sonra ”Miras” İctimai Birliyinin sədri tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli AMEA-nın müxbir üzvü Vəli Əliyevin həyat və fəaliyyətinə dair geniş məruzə ilə çıxış edib.

Daha sonra tədbir öz işini bölmə iclasları ilə davam etdirib.

Simpoziumun bölmə iclasları Bakının Bayırşəhər ərazisində yerləşən tarixi Zərgərpalan Hamamında keçirilib.

İclaslarda ”Azərbaycan arxeologiyası və Vəli Əliyevin tədqiqatlarında Qarabağ mövzusu”, ”Təbrizdə yaşayan daş yaddaşı”, ”Kərkükdə tarixi Osmanlı abidələri”, ”Azərbaycan epiqrafik abidələri arasında hamamların rolu”, ”Göl Yeri yaşayış yerinin dəfn adətləri” və digər mövzularda məruzələr dinlənilib.

Qeyd edək ki, beynəlxalq tədbir iki gün davam edib.

Vikipediyanın Azərbaycan dili bölməsində keyfiyyət 54-ə çatdı

Vikipediya platformasının Azərbaycan dili bölməsində əhəmiyyətli şəkildə dəyişikliklər müşahidə olunmaqdadır. Artıq məqalələrin sayı 207 mini keçib.

Bununla yanaşı, Azərbaycan ”Vikipediya” İcmasının səmərəli fəaliyyəti nəticəsində Vikipediyada dərinlik (keyfiyyət) göstəricisi 53-dən 54-ə yüksəlib.

Bu onu göstərir ki, Vikipediyanın Azərbaycan dili bölməsi hər ötən gün zənginləşir və bu da ana dilimizdə məlumatların əlçatanlığını təmin edir. İldə milyonlarla insan Azərbaycan ”vikipediya”sına müraciət edir və istədiyi məlumatları əldə etməyə çalışır.

Qeyd edək ki, bir neçə ildir AMEA institutlarının əməkdaşları üçün könüllü olaraq Vikipediya təlimləri keçirilir. Təlimlərin

51	Minangkabau	Minangkabau	min	228,491	473,441	3,185,058	5	21,614	51	180	7
52	Croatian	hrvatski	hr	227,460	488,438	7,267,216	15	332,882	437	21,080	19
53	Galician	galego	gl	226,348	554,741	7,162,383	6	157,376	255	30	27
54	Lithuanian	lietuvių	lt	223,502	558,756	7,618,142	9	200,912	310	28,766	30
55	Azerbaijani	azərbaycanca	az	207,077	625,566	8,282,562	12	316,923	881	14,860	54
56	Slovenian	slovenščina	sl	194,853	494,929	6,491,180	22	244,574	283	8,741	31
57	Georgian	ქართული	ka	184,914	512,184	4,849,624	6	171,383	226	15,809	29
58	Ladin	Ladin	lld	180,801	187,798	242,664	3	10,716	34	4	0
59	Tamil	தமிழ்	ta	176,278	602,217	4,326,120	32	246,142	240	9,436	41
60	Thai	ไทย	th	175,950	1,155,344	12,492,089	19	507,280	1,192	5,951	335

keçirilməsində məqsəd AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarında könüllü Vikipediya qruplarının formalaşdırılmasıdır. Son bir ildə isə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının ”Elektron Akademiya” şöbəsinin təşkilatçılığı ilə Mərkəzi Elmi Kitabxanada Vikipediya təlimləri təşkil edilir.

QDİƏT Assambleyasının baş katibi akademik Asəf Hacıyevlə görüş

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının (QDİƏT) baş katibi akademik Asəf Hacıyevlə görüşüb.

AMEA-nın Rəyasət Heyətində baş tutan görüşdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli Milli Elmlər Akademiyasının 80 illiyi çərçivəsində görülmüş işlər və nəzərdə tutulan tədbirlər barədə məlumat verib. Qeyd edib ki, dövlət başçısının "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 18 mart 2025-ci il tarixli Sərəncamından irəli gələrək həm ölkəmizdə, həm də Türk dünyasının elmlər akademiyaları və akademik elmi təşkilatlarında AMEA-nın yubileyi təntənəli şəkildə qeyd olunur.

Bu tədbirlər çərçivəsində cari ilin iyun ayında İstanbulda Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyası tərəfindən təşkil edilən Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin Elmlər Akademiyaları prezidentlərinin İkinci toplantısında AMEA-nın 80 illik yubileyinin yüksək səviyyədə qeyd olunduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli tədbirin təşkilinə görə akademik Asəf Hacıyevə təşəkkürünü bildirib.

AMEA rəhbəri, həmçinin noyabr ayında planlaşdırılan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illik yubileyinə həsr olunmuş təntənəli tədbir, eləcə də Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illik yubileyinə hazırlıq məsələləri barədə danışıb.

Öz növbəsində çıxış edən Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının baş katibi akademik Asəf Hacıyev qeyd edib ki, Milli Elmlər Akademiyası mövcud olduğu 80 il ərzində ölkəmizin ictimai, iqtisadi, elmi, ədəbi, mədəni həyatında mühüm rol oynayıb və Azərbaycan alimləri elmi kəşfləri, apardıqları tədqiqatlarla dünya şöhrəti qazanıblar.

Dövlət başçısının "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 18 mart 2025-ci il tarixli Sərəncamının AMEA-nın 80 illik şərəfli tarixinə, Azərbaycan elminə, aliminə və ziyalısına verilən dəyərin ifadəsi olduğunu deyən akademik Asəf Hacıyev bu çərçivədə keçirilən tədbirləri yüksək dəyərləndirib.

Görüşdə, həmçinin bir sıra məsələlərlə bağlı fikir mübadiləsi və müzakirələr aparılıb, xatirə şəkilləri çəkdirilib.

Riyaziyyat və mexanika elmi tərəqqinin yol xəritəsini müəyyənləşdirir

Sentyabrın 3-də Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun təşkilatçılığı ilə "Riyaziyyat və mexanikanın müasir problemləri" adlı XII Beynəlxalq elmi konfransın açılış mərasimi keçirilib.

Konfrans Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu, İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu, Özbəkistan Elmlər Akademiyasının V.İ. Romankovski adına Riyaziyyat İnstitutu və Türkiyə Cümhuriyyəti Yıldız Texniki Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Tədbiri giriş nitqi ilə Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanov açaraq geniş məruzə ilə çıxış edib. O bildirib ki, bu kimi beynəlxalq tədbirlər elm adamları arasında elmi əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi, təcrübə və ideya mübadiləsinin təşviqi baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir. Fundamental və tətbiqi elmlərin kəsişməsində dayanan riyaziyyat və mexanika bu gün elmi tərəqqinin aparıcı istiqamətlərindəndir.

Misir Mərdanov çıxışında Azərbaycanda riyaziyyat elminin tarixi və bu sahənin müasir mərhələlərini də ətraflı təhlil edib.

Konfransda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, akademik Rasim Əliquliyev tədbir iştirakçılarını AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin adından salamlayaraq, onlara elmi fəaliyyətlərində və tədbirin işində uğurlar arzulayıb.

Akademik Rasim Əliquliyev riyaziyyat fənninin tədrisi və elmi tədqiqatlarda tətbiqi ilə bağlı bir sıra vacib məsələlərə toxunub. Alim qeyd edib ki, müasir dövrdə riyaziyyat yalnız fundamental elm sahəsi kimi deyil, həm də süni intellekt, informasiya texnologiyaları, iqtisadiyyat, mühəndislik və digər sahələrdə əsas metodoloji baza kimi çıxış edir. Bu baxımdan, riyaziyyatın daha geniş auditoriyaya, xüsusilə də müxtəlif sahələr üzrə fəaliyyət göstərən mütəxəssislərə düzgün və sistemli şəkildə öyrədilməsi mühüm zərurətə çevrilib. Azərbaycan elminin dünya elminə inteqrasiyasında riyazi bilik və təfəkkürün inkişafının vacibliyini vurğulayaraq elmi tədqiqatlarda riyazi modelləşdirmədən daha geniş istifadə edilməsinin zəruriliyini diqqətə çatdırıb.

Konfrans çərçivəsində Qazaxıstan Milli Elmlər Akademiyasının akademiki Maksad Kalimoldayev çıxış edərək riyaziyyat elminin müasir çağırışları və elmi innovasiyaların əhəmiyyəti barədə fikirlərini bölüşüb.

Akademik qeyd edib ki, ortaq tarixi və mədəni köklərə əsaslanan bu münasibətlər iki ölkənin elmi institutları arasında birgə layihələrin həyata keçirilməsi üçün əlverişli zəmin yaradır. Çıxışı zamanı o, gənc alimlərin qarşılıqlı mübadiləsinin və beynəlxalq elmi forumlarda fəal iştirakının vacibliyini də vurğulayıb.

Tədbirin sonunda konfrans öz işini plenar sessiyalar və tematik seksiyalarla davam etdirib.

Qeyd edək ki, üç gün davam edən konfransda 10-dan artıq ölkədən tanınmış alimlərin iştirakı ilə məruzələr təqdim olunub, həmçinin gənc tədqiqatçılar üçün elmi seminarlar və panel müzakirələri keçirilib.

Konfrans riyaziyyat və mexanika elmlərinin qarşıdakı illərdəki inkişaf istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından mühüm elmi platforma kimi dəyərləndirilib.

Görkəmli kimyaçı alimin yubileyi

AR Elm və Təhsil Nazirliyinin Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunda görkəmli kimyaçı, akademik Həbibulla Şahtaxtinskinin anadan olmasının 125 illiyinə həsr olunmuş Elmi şuranın genişləndirilmiş iclası keçirilib.

Tədbirdə elmi şuranın üzvləri, mərhum alimin yaxınları və yetişdirdiyi tələbələri iştirak edib.

Öncə Həbibulla Şahtaxtinskinin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan institutun baş direktoru, akademik Dilqəm Tağıyev bildirib ki, H.B.Şahtaxtinskinin Azərbaycanın mineral sərvətlərinin emalına aid tədqiqatları əsas mineral xammalların - alunitin, Filizçay polimetal filizinin, Daşkəsən dəmir filizinin, titanlı dəniz qumunun, boratların, daş duzunun, dolomitlərin emal problemlərini, nadir, səpələnmiş, qara və əlvan metalların kimyası və texnologiyası kimi çox böyük sahələri əhatə edir. Dünyada ilk dəfə Gəncə-Gil torpaq zavodu öz fəaliyyətinə 1965-ci ildə alunitin emalı ilə başlamışdır. Mövcud texnologiyanın təkmilləşdirilməsi, emalın göstəricilərinin yaxşılaşdırılması, istehsal prosesinin müxəlif pillələrində itirilən qiymətli komponentlərin (vanadium və qalliumun) alınması, qaz tullantılarının təmizlənməsi və istifadəsi üzrə tədqiqat işlərinin aparılması H.B.Şahtaxtinskinin rəhbərliyi ilə onun tələbələri tərəfindən davam etdirilmişdir. Yandırma və reduksiya zamanı alunitin narın fraksiyalarının toz halında itkisini yox etmək üçün tədqiqatçı üyüdülmüş alunitin əvvəlcədən dənəvərləşdirilməsi və prosesi fırlanan sobada aparmağı təklif edir, bu isə itkinin 20%-ni aradan qaldırmağa imkan verir. Həbibulla Şahtaxtinskinin təklif etdiyi digər mühüm üsul alunitin reduksiyası üçün solyar yağı əvəzinə konversiya olunmuş təbii qazdan istifadə edilməsidir. Səmərəli reduksiyaedicinin hesabına materialın reduksiya dərəcəsi artır, bu da öz növbəsində təmiz alüminium oksid və sulfat turşusunun alınmasına səbəb olur. Akademik H.Şahtaxtinskinin öz biliyini və gücünü sərf etdiyi mühüm və böyük problemlərdən biri də əlvan metallurgiya sənayesində alınan və tullantı qazlarının tərkibinə daxil olan kükürd qazlarından elementar kükürdün alınmasıdır. İlk dəfə olaraq, müxtəlif katalizatorlardan istifadə etməklə kükürd 4-oksidin aşağı temperaturda konversiya qazı ilə reduksiyasının elmi əsasları işlənib hazırlanmışdır.

H.Şahtaxtinskinin elmi işlərinin nəticələri 7 monoqrafiya və dərsliklərdə, 400 elmi məqalə, müəllif şəhadətnamələri və elmi hesabatlarda ümumiləşdirilmişdir. Onun rəhbərliyi ilə 40-a yaxın elmlər namizədi və doktoru müdafiə etmişdir.

Sonra "Əlvan metal tərkibli mineral xammalın emalı" laboratoriyasının müdiri, professor Arif Heydərov, akademik Həbibulla Şahtaxtinskinin həyat və fəaliyyətindən bəhs edən məruzə ilə çıxış edib.

Qeyd olunub ki, zəngin təbii ehtiyata malik tərkibində 40-a qədər qiymətli element olan Filizçay polimetal filizinin kompleks emalı problemi də H.Şahtaxtinskinin elmi fəaliyyətində çox mühüm bir mərhələni təşkil edir. Belə ki, onun bilavasitə rəhbərliyi altında filizin zənginləşməsindən alınan ayrı-ayrı selektiv konsentratların (mis, sink, qurğuşun və pirit), kollektiv konsentratın və birbaşa filizin işlənməsinin yeni texnoloji sxemləri işlənilib hazırlanmışdır.

H.Şahtaxtinskinin yaradıcılığını sovet alimlərindən akademiklər I.V.Tananayev, I.P.Alimarin, H.V.Javoronkov və başqaları yüksək qiymətləndirmişlər. M.V.Lomonosov adına MDU-in kimya fakültəsinin Elmi şurasında H.B.Şahtaxtinskinin Azərbaycan EA-nın həqiqi üzvlüyünə namizədliyini - A.A.Balandin, S.I.Valikoviç, V.A.Karqin, A.N.Nesmenyanov, P.A.Rebinder, A.N.Frumkin və başqaları yekdilliklə müdafiə etmişlər. O, 1967-ci ildə müxbir üzv olmadan birbaşa Azərbaycan EA-nın həqiqi üzvi seçilmişdir.

Alimin əmək fəaliyyəti dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Belə ki, akademik H.Şahtaxtinski "Oktyabr inqilabı" ordeni (1971), bir neçə medallar və Azərbaycan SSRİ Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanları ilə təltif olunmuşdur. 1974-cü ildə ona Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi fəxri adı verilmişdir. Akademik H.B.Şahtaxtinskinin 125 illik yubileyi ərəfəsində biz alimin irsini, onun elmi uzaqgörənlik istedadını, perspektiv elmi ideyalarını minnətdarlıqla qiymətləndiririk. Onun elmdə yaratdığı yeni istiqamətlər, müstəqil Azərbaycanın iqtisadi potensialının yüksəldilməsi və ehtiyatların səmərəli istifadə olunması üçün bu gün xüsusən aktualdır.

Sonra tədbirdə çıxış edən alimin tələbələrindən k.ü.f.d. Əyyub Əzizov onun haqqında ürək sözlərini və xatirələrini iclas iştirakçıları ilə bölüşüb.

Sonda alimin ailəsi adından k.ü.f.d. Rüfət Rüstəmov xoş sözlərə görə institutun rəhbərliyinə və kollektivinə minnətdarlığını bildirib.

Akademik: İnformasiya texnologiyaları ilə bağlı Azərbaycan alimlərinin araşdırmalarını sistemləşdirərək cəmiyyətə təqdim etməliyik

Son illər ortaya çıxan yeni texnologiyalar Dördüncü Sənaye İnqilabının əsasını qoyub. Lakin ölkəmizdə süni intellektin tarixi və inkişaf mərhələləri ilə bağlı kifayət qədər məlumat mövcud deyil.

Bu fikirləri AMEA-nın vitse-prezidenti, Azərbaycan İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun baş direktoru akademik Rasim Əliquliyev Elm və Təhsil Nazirliyinin İdarəetmə Sistemləri İnstitutunda keçirilən "Kibernetika və informatikanın problemləri" (PCI 2025) VI beynəlxalq konfransında çıxışı zamanı bildirib.

Akademik qeyd edib ki, bu sahədə zəruri bilgilərin toplanması və ictimaiyyətə çatdırılması vacibdir.

O, gənclərin süni intellekt və müasir informasiya texnologiyaları ilə bağlı daha dolğun biliklər əldə etməsinin önəmini vurğulayıb: "Gənclərə anlatmalıyıq ki, istifadə etdiyimiz texnologiyalar birdən-birə yaranmayıb, onların uzun bir inkişaf tarixi var. Mən məsuliyyətlə deyirəm ki, bu istiqamətdə hələ görüləsi çox işlərimiz var. İnformasiya texnologiyaları və idarəetmə sistemləri ilə bağlı Azərbaycan alimlərinin son 60 ildə apardığı araşdırmaları sistemləşdirərək cəmiyyətə təqdim etməliyik".

Tarixi Zəfər -
bu dəfə diplomatiya meydanında!

Avqustun 8-də Ağ evdə, Amerika Birləşmiş Ştatlarının (ABŞ) təşəbbüsü və vasitəçiliyi ilə "Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis edilməsi haqqında Saziş" layihəsinin paraflanması, eləcə də Vaşinqton görüşünün nəticələrinə dair Birgə Bəyannamənin imzalanması sülhə gedən yolda mühüm tarixi hadisədir.

Tərəflər bununla yalnız sülhə deyil, bütövlükdə regionun yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasına imza atdıqlarını göstərdilər.

Bununla da iki xalq arasında qarşılıqlı anlaşma, birgə əməkdaşlıq, təhlükəsizlik və rifahın təmin olunması üçün möhkəm təməl atıldı.

Qalib tərəf olmağına rəğmən, daim sülh və əməkdaşlığın tərəfdarı olan ölkəmiz tərəflər arasında etimadın möhkəmləndirilməsi, siyasi-iqtisadi münasibətlərin qurulması, ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi, nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin bərpası üçün əməkdaşlığa hər zaman hazır olduğunu bəyan etmişdir.

Bu baxımdan, bu tarixi sənəd regionun sabit və çiçəklənən gələcəyi naminə davamlı sülhə, qarşılıqlı etimada və uzunmüddətli əməkdaşlığa doğru atılmış mühüm addımdır.

Başqa sözlə, Birgə Bəyannamə mövcud postmüharibə dövründə Cənubi Qafqaz regionunun mürəkkəb geosiyasi reallıqları fonunda Sülh sazişinə aparan və konkret yol xəritəsini özündə ehtiva edən önəmli sənəddir.

Onu da qeyd edək ki, hadisələrin bu mərhələyə gəlib çatması heç də asan və təsadüfi olmamışdır. Belə ki, illərlə davam edən münaqişədən sonra əldə edilmiş bu uğur, əlbəttə ki, Prezident İlham Əliyevin istər 44 günlük Vətən müharibəsi, istərsə də bir günlük Anti-terror əməliyyatı zamanı döyüş meydanında Ali Baş Komandan kimi qazandığı parlaq Zəfərin məntiqi davamı olaraq, diplomatiya sahəsində göstərdiyi qətiyyətli və uzaqgörən siyasətin, sarsılmaz liderliyin yekun nəticəsidir.

Məlumdur ki, sülhü qorumaq, bəzən qələbə qazanmaqdan daha çətindir. Bu mənada, cənab Prezidentin bu səfəri yalnız iki ölkə arasında münasibətlərin yeni səhifəsinin açılması baxımından deyil, eyni zamanda uzun illərdən bəri ölkəmizi zəiflətməyə çalışan, onu müəyyən güzəştlərə vadar etməklə öz milli maraqlarından əl çəkməsini istəyən və beləliklə sülh prosesini pozaraq bölgəni yenidən gərginliyə sürükləmək niyyətində olan beynəlxalq güclərin çirkin təzyiq siyasətini açıq şəkildə məğlubiyyətə düçar etdi.

Müdrik dövlət xadimi İlham Əliyev Azərbaycan əsgərinin döyüş meydanında qazandığı parlaq Zəfəri diplomatik sferaya - danışıqlar masasına daşıyaraq rəsmiləşdirdi. Beləliklə, qlobal güclərə qələbədən sülhə keçidin yeni reallığını qəbul etdirməyi bacardı, beynəlxalq münasibətlərdə ölkəmizin mövqeyini möhkəmləndirdi.

Bu baxımdan, əldə olunmuş bu uğur təkcə Zəfərin deyil, eyni zamanda sülhün memarı olan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan diplomatiyasının qələbə günü kimi tarixə düşəcək böyük və əlamətdar hadisədir.

Qeyd edək ki, bu səfər bir sıra önəmli tarixi hadisələrlə də yadda qaldı. Bunlardan biri ATƏT-in Minsk Prosesi və əlaqəli strukturların bağlanmasına dair Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri və Ermənistan Respublikasının xarici işlər naziri tərəfindən ATƏT-ə birgə müraciətin ünvanlanması idi.

Bu müraciət, tərəflərin Vaşinqtonda keçirilmiş görüşünün nəticələrinə dair Birgə Bəyannamədə də öz əksini tapmışdır.

Beləliklə, ölkəmizin Sülh sazişinin şərtlərindən biri kimi irəli sürdüyü bu tələb də yerinə yetirilmiş oldu və nəticədə səmərəsiz Minsk Qrupu tarixə qovuşdu.

Birgə Bəyannamədə region üçün strateji əhəmiyyət daşıyan Zəngəzur dəhlizinin (yeni adı ilə "Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu" (TRIPP)) yaradılması kimi mühüm müddəalar da öz əksini tapmışdır. Xatırladaq ki, bu tələb də Sülh Sazişinin imzalanması üçün Ermənistan qarşısında Azərbaycan tərəfinin prinsipial şərtlərindən biri idi. Belə ki, cənab Prezident İlham Əliyev daim çıxışlarında da Zəngəzur dəhlizinin mütləq şəkildə reallaşacağını, yalnız bunun zaman məsələsi olduğunu vurğulamışdır.

Beləliklə, dövlət başçımızın müdrik siyasəti nəticəsində Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında kommunikasiyaların açılması haqqında razılaşmanın tələbləri də sənəddə öz təsdiqini tapmışdır. Bu həm də dəhlizin reallaşmasında gələcəkdə yarana biləcək istənilən situasiyaya qarşı ABŞ-nin əsas qarant olduğunun göstəricisidir.

Qeyd edək ki, 42 kilometrlik bu yol yalnız avtomobil və dəmir yolu bağlantıları üçün deyil, eyni zamanda enerji və telekommunikasiya xətlərinin keçidinə də geniş imkanlar yaradacaqdır.

Avropanı Asiya ilə birləşdirəcək bu unikal yol regionun enerji və nəqliyyat xəritəsini tamamilə dəyişəcək, ölkələr arasında ticarət əlaqələrini sürətləndirəcək və nəticədə ölkəmiz tranzit ölkə kimi ixrac imkanlarını artıraraq dünya iqtisadiyyatına daha sürətli şəkildə inteqrasiya olunacaqdır.

Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) Türk Birliyi ölkələri arasında mövcud münasibətləri də dərinləşdirərək, Azərbaycanı Türkiyə və digər Türk dövlətləri ilə daha da sıx birləşdirəcəkdir.

Beləliklə, Cənubi Qafqazın geoiqtisadi xəritəsini dəyişdirə biləcək potensiala malik Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) bir növ regionda hökmranlıq etmək istəyən tərəflərin mənfi təsirini zəiflədərək mövcud güc balansını da formalaşdıracaqdır.

Onu da qeyd edək ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın dəvəti ilə baş tutan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Vaşinqtona səfəri yalnız regionda davamlı sülh və sabitliyin bərqərar olması baxımından deyil, həm də Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin gələcək inkişafı üçün böyük tarixi əhəmiyyət daşıyır.

Belə ki, iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın gücləndirilməsi məsələlərinin müzakirəsi və bu məqsədlə "Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması məqsədilə Strateji İşçi Qrupunun yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Anlaşma Memorandumu"nun imzalanması regionun lider ölkəsi olan Azərbaycanla münasibətlərin ABŞ üçün nə qədər önəmli strateji əhəmiyyət daşıdığını göstərir.

Qeyd edək ki, iki ölkə arasında planlaşdırılan gələcək əməkdaşlıq təkcə siyasi sahəni deyil, eyni zamanda iqtisadi, ticarət, enerji, süni intelekt və rəqəmsal infrastruktur, hərbi və tranzit əhəmiyyətli regional bağlantılar kimi geniş sferaları əhatə edir.

İlk addım olaraq SOCAR-la ABŞ-nin "ExxonMobil" şirkəti arasında "Əməkdaşlıq haqqında Memorandum"un imzalanması oldu. Sənəd, şirkətlər arasında mövcud olan müsbət əlaqələri möhkəmləndirməklə yanaşı, Azərbaycan Respublikasında həm ənənəvi, həm də qeyri-ənənəvi neft və qaz imkanlarının dəyərləndirilməsi istiqamətində potensial əməkdaşlıq sahələrini ehtiva edir.

Bu bir daha sübut edir ki, hazırda dünyanın 14 ölkəsinə mavi qaz nəql edən və Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayan Azərbaycanla enerji sahəsində uzunmüddətli birgə əməkdaşlıq ABŞ üçün olduqca böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Ölkəmiz üçün digər önəmli strateji qərarlardan biri də 1992-ci ildən bəri ABŞ tərəfindən haqsız şəkildə tətbiq edilən, keçmişin mənfi mirası - 907-ci düzəlişin ləğvidir ki, bu da olduqca önəmli tarixi hadisədir. Bu düzəliş 1992-ci ildə ABŞ Konqresi tərəfindən "Azadlığa Dəstək Aktı"na əlavə edilən Birləşmiş Ştatların birbaşa dövlət yardımını qadağan edən qanunvericilik aktı idi.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2024-cü ilin statistik göstəricilərinə əsasən, Azərbaycan ABŞ-dən 20 milyon dollar yardım aldığı halda, bu göstərici Ermənistan üçün 92 milyon dollar, Gürcüstan üçün isə 180 milyon dollar təşkil etmişdir. Hazırda müharibə şəraitində olan və işğalla mübarizə aparan Ukrayna hökuməti isə ABŞ-dən on milyardlarla dollar yardım almaqdadır. Lakin çox təəssüflər olsun ki, vaxtilə bu şəraitlə üzləşən Azərbaycan isə bu müddətdə tamam başqa münasibətlə qarşılaşmışdı.

Lakin erməni diasporlarının oyuncağına çevrilmiş öncəki ABŞ hökümətlərindən fərqli olaraq, Donalt Tramp administrasiyası 33 ildir qüvvədə olan və ABŞ qanunvericiliyinə, demokratiyaya qara ləkə gətirmiş bu yalnış və ədalətsiz qərarı ləğv etməklə ABŞ-Azərbaycan münasibətlərində itirilmiş güvən və etimadı bərpa etdi.

Beləliklə, yüksək liderlik keyfiyyətlərinə malik Prezident İlham Əliyevin çoxşaxəli siyasi-diplomatik uğurları nəticəsində bu gün nəinki sülh prosesində, eyni zamanda Azərbaycan-Amerika münasibətlərində də yeni və parlaq səhifə açıldı.

Nəticə etibarilə, atılan bu addımlar, imzalanan sənədlər yaxın gələcəkdə Azərbaycan və Ermənistan arasında tarixi sülh müqaviləsinin imzalanmasına və Cənubi Qafqazın gələcək siyasi-iqtisadi strukturunun formalaşmasına töhvə verəcəkdir.

Bu, yalnız münaqişənin sonu deyil, həm də haqq-ədalətin zəfəri - yeni əməkdaşlıq, inkişaf və sabitlik dövrünün başlanğıcıdır.

Beləliklə, bu gün biz azərbaycanlılar qürurla deyə bilərik: Azərbaycan qalibdir - həm döyüşdə, həm də diplomatiyada!

Coşqun MƏMMƏDOV
AMEA Rəyasət Heyətinin elmi katibi

YENİ NƏŞRLƏR

Şərqşünaslıq İnstitutunda akademik Ziya Bünyadovun əsərləri çapdan çıxıb

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunda akademik Ziya Bünyadovun "Azərbaycan VII-IX əsrlərdə" və "Azərbaycan Atabəylər dövləti (1136-1225-ci illər)" monoqrafiyaları "Elm" nəşriyyatında işıq üzü görüb.

Akademikin bu əsərlərinin Azərbaycan dilindəki bu nəşri rus dilində olan orijinal əsasında indi yenidən işlənib və təkmilləşdirilərək Azərbaycan dilində çapdan çıxıb. Nəşrin elmi redakoru AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylidir.

2 cilddə çap olunan bu kitabların 1-cisi "Azərbaycan VII-IX əsrlərdə", 2-cisi "Azərbaycan Atabəylər dövləti (1136-1225-ci illər)" monoqrafiyasını əhatə edir.

1-ci cildin əvvəlində əsərdən öncə Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin akademik Ziya Bünyadovun 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncamı, akademik İsa Həbbibbəylinin "Akademik Ziya Bünyadov haqqında söz" və akademik Gövhər Baxşəliyeva ilə tarix elmləri doktoru Fərda Əsədovun "Ölümsüzlüyə qovuşan ömür" başlıqlı ön sözləri yer alıb.

Azərbaycan tarix elminin ən fundamental əsərlərindən biri olan "Azərbaycan VII-IX əsrlərdə" monoqrafiyasında ərəb hakimiyyəti dövründəki tariximiz nəzərdən keçirilir, həmin hakimiyyətin aradan qaldırılması ilə nəticələnən və xalqımızın təşəkkül tarixində yeni səhifə açan sosial-iqtisadi və siyasi proseslər, onların səbəb və şəraiti xarakterizə edilir. İlk dəfə 1965-ci ildə rus dilində çap olunmuş əsərdə geniş şəkildə tədqiqata cəlb olunmuş ərəb, fars, türk, erməni, gürcü mənbələrinin, o vaxtadək məlum olmayan və çətin əldə edilən yazılı abidələrin dərin tədqiqi və təhlili sayəsində ərəb işğalı ərəfəsində və xilafət dövründə Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi həyatı hərtərəfli təhlil olunub, Azərbaycanın orta əsrlər tarixinə dair bir sıra mühüm problemlər ətraflı şəkildə araşdırılaraq öz həllini tapıb. Əsərdə xilafətə qarşı xalq kütlələrinin mübarizəsinə xüsusi yer verilib, Babəkin başçılıq etdiyi xürrəmilər hərəkatı geniş şəkildə işıqlandırılıb. Əsər giriş, 5 fəsil, əlavələr və istifadə olunmuş mənbələrin və ədəbiyyatın sıyahısından ibarətdir.

İlk dəfə 1978-ci ildə rus dilində nəşr olunmuş "Azərbaycan Atabəylər dövləti (1136-1225-ci illər)" adlı monoqrafiyada səlcuq dövründə Azərbaycanın iqtisadi, sosial və mədəni inkişafı araşdırılıb. Kitabda Azərbaycanın o dövrdəki siyasi tarixi məsələləri ilə yanaşı XII əsrin ikinci yarısı - XIII əsrin birinci rübündə Orta Şərqin feodal sülalələrinə mənsub hökmdarların qurduğu dövlətlərin, o cümlədən, Azərbaycan Eldəniz Atabəyləri dövlətinin dövrün siyasi və mədəni həyatında mühüm rol oynadığı göstərilir. Əsərdə həmçinin o dövrdə Qafqazda siyasi şəraiti xarakterizə edən bir çox qiymətli materiallar yer alır. Monoqrafiyada Azərbaycanın və qonşu ölkələrin orta əsr tarixinə dair bir sıra problemlərin həlli, kifayət qədər öyrənilməmiş məsələlərin tədqiqi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən əsaslı elmi nəticələr əldə edilib, bununla da feodalizm dövrü tarixinin başlıca problemlərinin, Şərqdə feodalizmin inkişafının ümumi qanunauyğunluqları və fərdi xüsusiyyətləri kimi mühüm nəzəri məsələlərin həllinə böyük töhfə verilib. Əsər giriş, 8 fəsil, şərhlər və ədəbiyyatın sıyahısından ibarətdir.

Azərbaycançılıq məfkurəsi

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının "Elm" nəşriyyatında "Azərbaycançılıq məfkurəsi" adlı biblioqrafik göstərici işıq üzü görüb.

"Konstitusiya və Suverenlik İli"nə həsr olunmuş kitabın elmi məsləhətçisi və "Ön söz"ün müəllifi AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, tərtibçisi "Elm" nəşriyyatının direktoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Səbuhi Qəhrəmanov, redaktoru isə AMEA Rəyasət Heyəti Elm və təhsil şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru, dosent Sərxan Xavəridir.

Kitabda Azərbaycançılıqla bağlı müxtəlif illərdə işıq üzü görmüş nəşrlər - kitablar, dissertasiyalar, avtoreferatlar, məqalələr və s. sistemli şəkildə toplanılıb. Burada materiallar illər üzrə, əlifba sırası ilə verilib. Nəşr XX əsrin əvvəllərindən etibarən milli ədəbi-ictimai fikirdə əsas yer tutmuş, müstəqillik illərində isə Azərbaycan tarixində ilk dəfə olaraq dövlət ideologiyası səviyyəsinə qaldırılmıs və dünya azərbaycanlılarının milli-mənəvi birliyinin rəmzi olan Azərbaycançılığa, eləcə də "Konstitusiya və Suverenlik İli"nə dəyərli töhfədir. Azərbaycan, rus və digər xarici dillərdə materiallar toplanmış bu göstəricidən istifadəni asanlasdırmaq məqsədilə köməkçi aparat tərtib olunub.

"Azərbaycançılıq məfkurəsi" biblioqrafik göstəricisi elmi tədqiqatçılar və geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası: biblioqrafiyaların biblioqrafiyası

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) 80 illik, "Elm" nəşriyyatının isə 100 illik yubileylərinə həsr olunmuş "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası: biblioqrafiyaların biblioqrafiyası" adlı nəşr çapdan çıxıb.

"Elm" nəşriyyatı tərəfindən çap edilən bu kitab Azərbaycanda biblioqrafiyalaşdırma praktikasında sahəvi biblioqrafik vəsaitlərin biblioqrafik göstəricisinin hazırlanması istiqamətində ilk təşəbbüsdür. Biblioqrafiyanın elmi məsləhətçisi AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, tərtibçisi "Elm" nəşriyyatının direktoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Səbuhi Qəhrəmanov, redaktoru isə filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mehman Həsənlidir.

Nəşr AMEA Rəyasət Heyətinin müvafiq Qərarı ilə təsdiq olunmuş "Elm" nəşriyyatının 100 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı Tədbirlər planı çərçivəsində hazırlanıb. Kitabda ötən əsrin ortalarından hazıradək işıq üzü görmüş AMEA-nın həqiqi və müxbir üzvlərinə həsr olunmuş biblioqrafik vəsaitlər barədə məlumatlar sistemli şəkildə toplanıb. Göstəricidə materiallar xronoloji ardıcıllıqla, onun daxilində isə şəxsi göstəricilərin adları əlifba sırası ilə təqdim edilib, istifadəni asanlaşdırmaq üçün soraq axtarış aparatı tərtib olunub. Nəşrin əsas məqsədi elmi biblioqrafiyadan səmərəli istifadəyə şərait yaratmaq, ölkədə biblioqrafik repertuarın formalaşmasına töhfə verməkdir.

Kitab elmi tədqiqatçılar, kitabxanaçılar, biblioqraflar, eləcə də elm tariximizlə maraqlanan geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Sənətşünaslıqda intellekt və hissin harmoniyası

Gözəlik... intellekt və həssaslığın birləşməsidir, və bu qarşılıqlı nüfuz əsl reallıqdır.

Q. Hegel. "Estetikadan mühazirələr"

Hegelin bu sözləri sənətdə dərin məna axtaran hər kəs üçün mantra kimi səslənir. Yaradıcılığın həqiqi dərki ciddi təhlilin incə sensor qavrayışla birləşdiyi, rasional və estetikanın bir-birinə qarışdığı, mədəni irs haqqında tam anlayışın formalaşdığı yerdə doğulur. Məhz rasional təhlil və duyğu qavrayışının vəhdəti sayəsində alim bədii əsərlərin dərin mənalarına nüfuz edə bilir, onların daxili harmoniyasını, mədəni əhəmiyyətini üzə çıxara bilir.

İncəsənət həmişə vahid bir bütöv kimi qəbul edilir: musiqi, memarlıq və dekorativ-tətbiqi sənət eyni mədəni və estetik dəyərləri əks etdirir. Musiqi əsərlərinin ritmi və harmoniyası dekorativ sənətin memarlıq formaları və ornamentlərinin nisbətləri ilə səsləşir, simvolizm və ifadəlilik isə bütün sənət növlərinin bir-birini qarşılıqlı zənginləşdirdiyi ümumi bədii ab-hava yaradır.

XX-XXI-ci əsrlərdə sənətşünaslıq bir elm olaraq müstəqil humanitar bilik sahəsinə çevrildi və bu prosesdə ömrünü sənət tarixinin və nəzəriyyəsinin öyrənilməsinə həsr etmiş görkəmli alimlərin xüsusi rolu var. Onların arasında elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə milli elmin və mədəniyyətin inkişafına mühüm töhfələr vermiş elmlər doktoru, professor, Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü Ərtegin Salamzadənin adı ön sıralardadır. Ciddi metodoloji yanaşmanı sənət əsərlərinin dərin nəzəri qavrayışı ilə birləşdirərək, yerli və dünya sənətşünaslığının inkişafına nəzərəçarpacaq dərəcədə təsir göstərən özünəməxsus elmi üslub yaratmışdır.

Aparılmış tədqiqatlar nəticəsində XX əsrin mədəni-tarixi və estetik ideyaları kontekstində Azərbaycan sənətşünaslıq fikrinin təkamülü izlənilmiş, milli sənətşünaslıq məktəbinin formalaşmasında qlobal, regional və yerli amillərin rolu aşkar edilmiş, tarixi sənətşünaslığın problemləri kompleksi təhlil edilmişdir. Ə.Salamzadə Azərbaycanda tarixi sənətşünaslıq problemlərinin təhlilində ilk dəfə olaraq dəqiq elmlərin metodlarından istifadə edib. Və, məhz bu istiqamət, onun elmi yeniliyini müəyyənləşdirib. Sistemli triadalar metodundan istifadə Azərbaycan incəsənət tarixinin fakt və hadisələrinin empirik, təsviri mərhələdən izahlı mərhələyə keçid yollarını göstərən sənətşünaslığın yeni mədəni-tarixi modelini yaratmağa imkan verdi. O, yaradıcılığında həmişə belə bir sintezə can atırdı: hərtərəfli metodoloji yanaşma ilə estetik detalların diqqətlə qavranılmasını birləşdirərək, bədii irs və onun mədəniyyətdəki yeri haqqında yeni fikirlər formalaşdırdı.

Ərtegin Salamzadənin son nailiyyətlərindən biri də ölkədə yeni bir sahənin - türkoloji sənətşünaslığın formalaşması oldu. Türk sənəti tarixinin dövrləşdirilməsinin metodoloji əsasları işlənib hazırlanmış, Azərbaycan və türk sənətinə xas olan çoxsaylı arxetipik motivlər, kompozisiyalar, forma və simvollar tədqiq edilmişdir. Onun əsərləri intellektual təhlil və hiss qavrayışının dərin birləşməsini əks etdirir ki, bu da Hegelin sənətin əsl reallığında intellekt və hissiyyatın birləşməsi ideyasının təcəssümüdür.

Ərtegin Salamzadə akademik Əbdülvahab Salamzadənin ailəsində anadan olub, onun dünyagörüşünün və peşə maraqlarının formalaşmasında, təbii ki, ailə mühiti mühüm təsir göstərib. Ailə mədəniyyətə, təhsilə, milli adət-ənənələrə hörməti ilə seçilirdi ki, bu da incəsənət və tarixlə erkən tanışlıq üçün əlverişli zəmin yaradırdı. Onun atası memar, sənətşünaslıq doktoru, akademik, Azərbaycanın əməkdar inşaatçısı, Azərbaycanın əməkdar elm xadimi Əbdülvahab Salamzadə ölkənin memarlıq abidələrini sistemli şəkildə tədqiq edən ilk azərbaycanlı alim olub. O, Naxçıvan və Şirvan memarlıq məktəblərini öyrənmiş, Təbriz və Aran memarlıq məktəblərini müəyyən etmiş, Naxçıvanda Möminə Xatun və Yusif ibn Küseyir məqbərələrinin, eləcə də Qarabağlar kəndindəki məqbərənin bərpasında fəal iştirak etmişdir.

Ərtegin Salamzadə uşaqlıqdan estetik tərbiyə ilə bağlı dəyərləri və mədəni irsin öyrənilməsinə elmi yanaşmanı mənimsəmişdir. Ailə münasibətləri onun təməlli şəkildə gələcək yolunu müəyyənləşdirdi: sənəti dərindən öyrənmək istəyi, fəlsəfi anlayışın və elmi təhlilin ahəngdar birləşməsi, habelə bədii hadisələrin öyrənilməsinin metodoloji aspektlərinə xüsusi diqqət. Artıq ilk tədqiqatlarında o, intellektual və həssas olanı birləşdirmək bacarığını nümayiş etdirdi ki, bu da sonradan onun metodologiyasının fərqli xüsusiyyətinə və əsas töhfəsinə çevrildi.

Alim sənətşünaslıq sahəsində fundamental təhsil almışdır ki, bu da sonralar onun elmi tədqiqatlarının əsasına çevrilmişdir. Ali məktəbi bitirdikdən sonra o, elmi-tədqiqat və pedaqoji işlərlə fəal məşğul olmuş, 1992-ci ildə Bakıda namizədlik, və 2002-ci ildə isə Moskvada doktorluq dissertasiyasını uğurla müdafiə etmişdir. Alimin elmi karyerası ölkənin aparıcı universitetlərində və elmi institutlarda işləməsi ilə bağlıdır. Onun professor, Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü kimi tanınması uzun illər əməyinin məntiqi nəticəsi idi.

Onun tədqiqatlarının əsas istiqaməti bədii irsin, onun tarixi-mədəni kontekstlərinin və nəzəri aspektlərinin tədqiqi ilə bağlıdır. Alimin həm ölkə daxilində, həm də onun hüdudlarından kənarda rəğbət qazanmış onlarla monoqrafiyası, elmi məqaləsi və metodiki vəsaiti çap olunub. Onun əsərlərində mədəni irsin qorunması, fənlərarası yanaşma və qlobal mədəni proseslər kontekstində incəsənətin dərk edilməsi problemlərinə xüsusi diqqət yetirilir. Onun elmi əsərləri bir çox gənc sənətşünasların gələcək tədqiqatları üçün əsas və önəmli mənbədir.

Fəaliyyəti dövründə Ərtegin Salamzadə sənət tarixi sahəsində geniş spektrli məsələləri araşdırıb. İşinin əsas istiqamətləri arasında:

1. İncəsənət tarixinin nəzəriyyəsi və metodologiyası - sənətin öyrənilməsinə sistemli yanaşmanın inkişafı, tarixi və bədii məlumatların təhlilinə dəqiq elmlərin metodlarının tətbiqi, yeni mədəni-tarixi tədqiqat modellərinin formalaşdırılması.

2. Azərbaycan incəsənətinin tarixi - milli təsviri, dekorativ-tətbiqi sənətin və memarlığın təkamülünü dərindən təhlil edir, bədii ənənələrin formalaşmasına regional və yerli amillərin təsirini müəyyənləşdirir.

3. Türkoloji sənətşünaslıq - Azərbaycan və türk sənətinə xas olan arxetipik motivlərin, kompozisiyaların, forma və simvolların tədqiqi, türk sənət ənənəsinin dövrləşdirilməsi üçün metodoloji əsasların işlənib hazırlanması.

4. Mədəni-tarixi təhlil - estetik və fəlsəfi yanaşmaların inteqrasiyası, bədii hadisələrlə sosial-mədəni kontekst arasında əlaqənin müəyyənləşdirilməsi, tarixi proseslərin bədii məktəb və üslubların formalaşmasına təsirinin öyrənilməsi.

Alim uzun illərdir ki, fəaliyyətini tələbə, magistr, dissertant və doktorantların hazırlanmasına həsr etmişdir. Onun rəhbərliyi altında çox sayda fəlsəfə və elmlər doktorları yetişmişdir. Onun yetirmələri öz dissertasiyalarında Ərtegin Salamzadənin elmi-nəzəri təhlillər, metod və metodoloji araşdırma üslubunu davam etdirirlər.

Konfransların, simpoziumların, elmi toplulaların təşkilində fəal iştirak edən alim, sənətşünaslıq sahəsində elmi dialoqun inkişafına təşviq edib. Ə.Salamzadənin xidmətləri çoxsaylı dövlət və akademik mükafatlarla qiymətləndirilib. O, müxtəlif beynəlxalq elmi birliklərin üzvüdür, nüfuzlu forumlarda məruzələrlə çıxış edir.

Professor, elmlər doktoru, Elmlər Akademiyasının müxbir üzvünün elmi, pedaqoji və ictimai fəaliyyəti onun sənətşünaslığın inkişafındakı müstəsna xidmətlərindən xəbər verir. Onun əsərləri və yaratdığı elmi məktəb müasir incəsənət anlayışına təsir etməkdə davam edir və gələcək tədqiqatlar üçün möhkəm zəmin rolunu oynayır.

Alimin əsas nəşrləri sırasında Azərbaycan incəsənətini dərk etmək üçün əsaslı hala gələn və dünya incəsənət tarixinin inkişafına töhfə verən monoqrafiyalar, məqalələr və tədqiqatlar var. Sistemli yanaşmadan istifadə edərək, sənət tarixinin fakt və hadisələrinin empirik təsvirdən izahlı modelə keçid yollarını ilk dəfə göstərən Ərtegin Salamzadə milli bədii irsin daha geniş mədəni-tarixi kontekstdə dərk edilməsinə imkan yaradıb.

Salamzadənin metodoloji yanaşması ciddi elmi təhlili sənətin estetik və fəlsəfi aspektlərinin diqqətlə qavrayışı ilə birləşdirir. Rasional və hissiyyatın bu sintezi ona təkcə tarixi prosesləri yenidən qurmağa deyil, həm də bədii formaların, motivlərin və simvolların daxili inkişafı qanunlarını müəyyən etməyə imkan verir.

Ərtegin Salamzadənin Azərbaycan elminin inkişafındakı xidmətləri akademik ictimaiyyətdə yüksək qiymətləndirilmişdir: onun əsərlərindən tədqiqatçılar fəal istifadə edirlər, onun metodik işlənməsi sənətşünaslıq və mədəniyyətşünaslıq sahəsində sonrakı tədqiqatlar üçün əsas olmuşdur.

Hazırda Ərtegin Salamzadə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Memarlıq və İncəsənət İnstitutuna rəhbərlik edir. Rəhbər kimi ciddi və tələbkardır, eyni zamanda duyğusal, nəcibliyi və insanlara diqqəti xüsusi qeyd olunmalı özəlliklərindən biridir. Onun təfərrüata diqqəti və işi təşkil etmək bacarığı hər bir işçinin özünü İnstitutun ayrılmaz bir hissəsi kimi hiss etməsinə əsas verir. Fikrini konkret və peşəkarlıqla ifadı etmək qabiliyyəti xüsusi hörmət oyadır, lakin füsunkar təbəssümü isə hərarət və inam hissi yaradır.

Yazılanlar bir daha onu göstərir ki, Ərtegin Salamzadə yalnız böyük alim deyil, həm də bütün insani keyfiyyətləri özündə cəmləşdirən nümunəvi rəhbərdir.

Ərtegin Salamzadənin yaradıcılığı intellekt və hissin ahəngdar birləşməsinin simvoluna çevrildi - Hegelin XIX əsrdə ifadə etdiyi ideyanın özü: həqiqi bədii və elmi reallıq rasional və estetikanın bir-birinə nüfuz etməsi nəticəsində yaranır. Alimin 60 illik yubileyi ərəfəsində onun sənət tarixinə verdiyi töhfələr aktuallığını davam etdirir, yeni mütəxəssisləri mədəni irsi dərindən öyrənməyə, incəsənət sahəsində elmi fikrin inkişafına təkan verir.

A.İ.Polejayevin dediyi kimi: "Elm uca duran yerdə insan ucada dayanar". Bu sözlər elm və mədəniyyəti hər zaman yaradıcılığının ön planında tutan alim, mürşid və şəxsiyyət Ərtegin Salamzadənin həyat və peşə yolunu mükəmməl şəkildə əks etdirir.

Çox hörmətli Ərtegin müəllim, sizin həyat və elmi yolunuz elmə sədaqətin, yüksək intellektual istəklərin və yorulmaz yenilik axtarışlarının parlaq nümunəsidir. Tədqiqatlarınız müasir elmi dəyərli ideyalarla zənginləşdirmiş, həmkarlarınız və davamçılarınız üçün yeni üfüqlər açır. Sizin fəaliyətiniz, düşüncə tərziniz elmi dürüstlük və biliyə, mədəniyyətə səmimi bağlılığın ahəngdar birləşməsini təcəssüm etdirir.

60 yaş - həyat və peşəkar təcrübənin mənəvi yetkinliklə birləşdiyi, yaradıcılıq və elmi tədqiqatlar üçün yeni üfüqlər açdığı bir dövürdü. Eyni zamanda, müdrikliyin, toplanmış təcrübənin, o cümlədən, insanın öz zəhmətinin bəhrəsini topladığı və sonrakı nəsillərlə səxavətlə bölüşdüyü yeni mərhələnin başlanğıcının simvoludu. Bu yeni mərhələdə sizə səmimi qəlbdən möhkəm cansağlığı, tükənməz enerji, yeni ideyalar və nailiyyətlər, həmçinin xoşbəxtlik, harmoniya və firavanlıq arzulayırıq. Qoy sizin yaradıcılıq və elmi yolunuzun uğurları, yanınızda olmaq şərəfinə nail olanların minnətdarlığı ilə işıqlansın.

Nailə RƏHİMBƏYLİ
AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun şöbə müdiri, elmlər doktoru, professor

Azərbaycan alimlərinin kitabları Böyük Britaniya Kral Cəmiyyətinin kitabxanasına daxil olub

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktoru f.e.d., professor İlham Məmmədzadənin "Philosophy of Mutual Influence of Cultures and Settlement of Germans in the Southern Caucasus" və institutun Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri f.ü.f.d. Zöhrə Əliyevanın "Enlightenment and Nation-Building in Azerbaijan during the Late 19th-Early 20th Centuries" nəşrləri Böyük Britaniya Kral Cəmiyyətinin kitabxanasının və Milli Kitabxananın fonduna təqdim olunub.

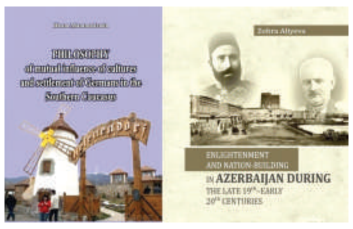

Azərbaycan tədqiqatçılarının kitabları ilk dəfə olaraq Kral Cəmiyyətinin kitabxanasında təqdim olunur. Bu əlamətdar hadisə Azərbaycan və Böyük Britaniya arasında elmi və mədəni dialoq üçün yeni perspektivlər açaraq milli elmin beynəlxalq nüfuzunu möhkəmləndirir.

Qeyd edək ki, kitablar ideyalar tarixi, fəlsəfə və mədəni əlaqələr sahəsində mühüm tədqiqatları əks etdirərək Azərbaycan elmi məktəbini beynəlxalq səviyyədə təqdim edir.

AMEA əməkdaşının məqaləsi nüfuzlu elmi jurnalda

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun əməkdaşı, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zaur Əliyevin Kuba Respublikasının "XXX Aniversario de la Universidad de Cienfuegos "Carlos Rafael Rodriguez" Universitetinin nəzdində olan, beynəlxalq xülasələndirmə və indeksləşmə bazası olan "Web of Science" qeydiyyatda olan "La Revista "Universidad y Sociedad"" jurnalında "Azərbaycan Cümhuriyyətinin yaradılması və İrəvanın Ermənistan Respublikasına güzəşti (1918-ci ilin siyasi-hüquqi prosesləri)" başlıqlı elmi məqaləsi dərc edilib.

Müəllif məqalədə elmi faktlar, əlyazma, arxiv sənədləri və mötəbər müəlliflərə istinad edərək İrəvan şəhərinin tarixən ermənilərə heç bir aidiyyatı olmadığnı sübut etməklə yanaşı, 1918-ci ildə baş verən siyasi-hüquqi prosesləri təhlil edir.

Qeyd edək ki, Zaur Əliyevin "Zəngəzur dəhlizi", "İrəvan şəhərinin hüququ statusu", "31 mart soyqırımı", "Uydurma erməni soyqırımı" və digər başlıqlı məqalələri də beynəlxalq xülasələndirmə və indeksləşmə bazası olan "Web of Science" və "Scopus"-da qeydiyyatda olan jurnallarda dərc edilib və müəllifin bu mövzularda kitabları var.

ELAN-MÜSABİQƏ

Dilçilik İnstitutu

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu ştatda vakant olan vəzifəni tutmaq üçün müsabiqə elan edir:

Sosiolinqvistika və psixolinqvistika şöbəsi üzrə baş elmi işçi - 1 yer.

Müsabiqədə filologiya üzrə fəlsəfə doktorları və filologiya elmləri doktorları iştirak edə bilərlər. Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elan dərc edilən gündən etibarən 1 ay müddətində elmi katibliyə təqdim edilməlidir.

Ünvan: AZ1143, Bakı ş., H.Cavid pr., 117, V mərtəbə
Elmi katib: (+994 12) 5372088

Redaksiya heyəti:
İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Arif Həşimov, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

НАУКА

Сила в науке...
Низами Гянджеви

ELM
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

SCIENCE
Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

№ 27 (1467) ❖ Пятница, 12 сентября 2025 года ❖ Газета выходит с 1984 года

Большая дипломатическая победа

Научная общественность страны поддерживает миротворческие шаги главы Азербайджана

Первое после летних каникул заседание Президиума НАНА было посвящено визиту главы нашего государства Ильхама Алиева в Вашингтон, в ходе которого была подписана совместная трехсторонняя Декларация и парафирован текст Соглашения об установлении мира и межгосударственных отношений между Азербайджанской Республикой и Республикой Армения.

Визит нашего Президента в США стал чрезвычайно важным не только для нашей страны, но и для всего региона в целом. Именно поэтому научная общественность не могла остаться безучастной и не поддержать миротворческие шаги во имя установления долгожданного мира.

По словам президента НАНА академика Исы Габиббейли, достигнутое соглашение является результатом неустанной и многогранной деятельности Президента Ильхама Алиева на протяжении многих лет, и тот факт, что этот успех окончательно оформился в столице страны номер один в мире, является наглядным показателем авторитета главы нашего государства.

Наступление мира неизбежно

Глава НАНА подчеркнул, что парафирование данной Декларации и текста Соглашения является историческим событием с точки зрения обеспечения мира и безопасности на Южном Кавказе, большой политической и дипломатической победой Президента Ильхама Алиева.

Обращая особое внимание на исторические события, приведшие к этой победе, руководитель главного научного ведомства нашей страны отметил, что в результате Великой победы в 44-дневной Отечественной войне под руководством Верховного Главнокомандующего Ильхама Алиева, полного восстановления государственного суверенитета и территориальной целостности по итогам антитеррористических мероприятий 19-20 сентября 2023 года, была поставлена окончательная точка в многолетнем военном противостоянии, а парафирование мирного соглашения только закрепило этот успех. "Совместная декларация от 8 августа нынешнего года и парафирование текста мирного соглашения между некогда воюющими странами, - отметил он, - только подтвердили неизбежность наступления мира. Автором нашей полной и окончательной победы является Президент Ильхам Алиев, оставивший след в тысячелетней истории нашей страны. Это уникальное событие для Азербайджана".

Моральный долг ученых

Безусловно, к историческим достижениям лидера нашей нации относятся, продолжил далее академик Габиббейли, решение о роспуске Минской группы ОБСЕ и отмена спустя тридцать три года 907-й поправки, принятой США против нашей страны.

Глава НАНА также обратил внимание на то, что одним из важнейших моментов, достигнутых в ходе совместной встречи глав Азербайджана и Армении с Дональдом Трампом, стало соглашение о Зангезурском коридоре - проекте "Маршрут Трампа для международного мира и процветания" (TRIPP), на которое возложено обеспечение беспрепятственного сообщения между основной частью нашей страны и Нахчыванской Автономной Республикой. Подчеркивая важность ввода в эксплуатацию Зангезурского коридора для стран региона, руководитель НАНА высказался в том духе, что с открытием маршрута будет восстановлен Древний Шелковый путь, а живущая в условиях блокады Армения в первую очередь выиграет в экономическом плане. "Азербайджанские ученые несут большую ответственность за пропаганду в обществе, СМИ, социальных сетях и на международном научном уровне исторических достижений нашего Президента в Вашингтоне. В связи с этим я поручил сотрудникам НАНА выступать в СМИ со статьями и интервью, а также представлять доклады по этой теме на республиканских и международных конференциях, это - моральный долг научного сообщества страны перед нашим государством.

Ильхам Алиев - архитектор новой эпохи

Принятые в Вашингтоне исторические решения были встречены нашим народом с большим воодушевлением, и мы, ученые, наш многотысячный коллектив, признательны Ильхаму Алиеву за подаренные нам беспримерные победы и моменты гордости", - резюмировал академик.

Красной нитью через выступления остальных ораторов (вице-президент НАНА академик Ирада Гусейнова, советник НАНА академик Ягуб Махмудов, депутат Милли Меджлиса доктор филологических наук Эльнара Акимова, академик-секретарь НАНА академик Ариф Гашимов, депутат Милли Меджлиса доктор исторических наук Васиф Гафаров и др.) прошла мысль, что первое после летних каникул заседание Президиума НАНА стало демонстрацией позиции нашей науки относительно исторических достижений Президента Азербайджана, которые являются воплощением идей и мечтаний выдающегося государственного и политического деятеля, нашего общенационального лидера Гейдара Алиева. "Наша страна, - поделился Васиф Гафаров, - никогда не была столь сильна, как сейчас, ее успехи - это результат решительной, взвешенной и бескомпромиссной дипломатии азербайджанского лидера. После Отечественной войны мы встали на путь мира, и этот шаг открыл широкие перспективы для безопасности и сотрудничества в регионе. Очередное тому подтверждение - победа в Вашингтоне, политическая решимость и дипломатическое мастерство Ильхама Алиева. С принятием вашингтонской Декларации Азербайджан вступил в новую историческую эпоху, и архитектором этого этапа является наш Президент".

От Каспия до Великой Китайской стены

стр. 10 ⇨

Важная платформа

стр. 10 ⇨

Совершенно обособленная наука

стр. 11 ⇨

The issues of preparations for the 80th Anniversary of ANAS have been discussed

стр. 12 ⇨

От Каспия до Великой Китайской стены

День ото дня крепнут научные связи между азербайджанскими и китайскими учеными

Международное сотрудничество для ученых Национальной академии наук в приоритете даже несмотря на то, что отпуска у них закончились только несколько дней назад: все летние месяцы институты Академии наук не оставались пустыми, в них всегда проходили встречи с зарубежными коллегами, семинары и научные сессии, на которых обсуждались перспективные задачи.

В первых числах сентября Центр китаеведения при Институте литературы имени Низами Гянджеви (ИЛ) НАНА посетили китайские ученые - заместитель директора Института России, Восточной Европы и Центральной Азии Академии общественных наук Китая профессор Цзинь Чжэ, заведующий отделом исследований Центральной Азии и Кавказа Чжан Нин, а также сотрудники института Цзян Цзин, Лю Чан и Сунь Даньмэнь.

Гости ознакомились с историей научного учреждениям и основными направлениями его деятельности. По словам заместителя директора ИЛ доцента Мехмана Гасанлы, между Азербайджаном и Китаем - давние и очень теплые плодотворные отношения в сфере политики и экономики, что, безусловно, открывает большие перспективы для развития и научных связей. К примеру, в Центре китаеведения, который функционирует при Институте литературы с 2015 года, изучается китайский язык, исследуются взаимные научные связи в рамках диссертационных и докторантских работ.

Удовлетворение работой, проделанной сотрудниками центра по развитию взаимных научных и литературных связей с Китаем, выразил профессор Цзинь Чжэ: китайский ученый также обратил внимание на необходимость реализации совместных проектов в будущем.

Отметим, что с делегацией китайских ученых встретился также президент НАНА, директор Института литературы академик Иса Габиббейли. В своем приветственном слове руководитель главного научного ведомства Азербайджана отметил, что в последние годы отношения между нашими странами, охватывающие политическую, экономическую, энергетическую, транспортную и гуманитарную сферы, укрепились и вышли на новый, более высокий, уровень и сегодня двустороннее взаимодействие основано на надежном партнерстве, высоком доверии - ярким свидетельством этого является отмена визового режима между Китаем и Азербайджаном.

Отметив, что недавний визит Президента Ильхама Алиева в Китай имеет важное значение с точки зрения стратегического сотрудничества, глава НАНА подчеркнул, что встреча на высшем уровне нашего лидера с председателем Китайской Народной Республики Си Цзиньпином, его участие в важнейших мероприятиях в рамках ШОС плюс и выступление вдохнут новую жизнь во всестороннее развитие азербайджано-китайских отношений. "Научные связи между нашими странами, - подчеркнул академик Габиббейли, - также развиваются по пути, протоpенном главами двух государств, яркий пример тому - тесное сотрудничество НАНА с Китайской и Хэбэйской академией общественных наук, Пекинским университетом иностранных языков, Хэбэйским педагогическим университетом и другими академическими учреждениями, а также реализация совместного научного проекта "От Каспия до Великой Китайской стены. Кроме того, в возглавляемом мной Институте литературы имени Низами Гянджеви НАНА действует Центр китайских исследований, а в других институтах - востоковедения, философии и социологии также ведутся обширные исследования по Китаю".

В заключение китайские учёные ознакомились с историческим зданием Президиума.

Мир не может существовать без гениев

Прошло восемь лет со дня кончины всемирно известного азербайджанского ученого Лютфи Заде

6 сентября исполнилось восемь лет со дня кончины всемирно известного ученого-азербайджанца, основоположника теории нечетких множеств и нечеткой логики, профессора Калифорнийского университета Лютфи Заде.

Лютфи Рагим оглу Алескерзаде родился 4 февраля 1921 года в Баку. Начальное образование получил в столичной школе номер 16, в десять лет переехал вместе с семьей в Южный Азербайджан и в 1930-х годах продолжил учебу в Тегеране. В 1944 году успешно окончил Тегеранский университет по специальности "электрическая инженерия". В 1944-1959 годах Лютфи Заде получил в Массачусетском технологическом институте и Колумбийском университете США ученые степени магистра и доктора, в 1959 году пожизненно был избран профессором Университета Беркли в штате Калифорния, а с 1963 года руководил кафедрой электрической инженерии и компьютерных наук этого высшего учебного заведения и возглавлял Инициативу Беркли по теории мягких вычислений.

Корифей современной науки

Ученый был ведущим экспертом NASA и НАТО, руководил Институтом информационных технологий İnstitute Zadeh-ZİFT в Беркли, где он жил. Отметим, что Лютфи Заде - второй ученый в мире после немца Макса Планка, при жизни которого был создан Научный центр, названный в честь него и его теории.

Всемирную известность и славу азербайджанскому ученому принесла теория нечеткой логики (Fuzzy Logic), которая считается революционной и широко применяется во всем мире. Эта теория придала новое выражение понятию двойных множеств - нечеткие множества, и позволила многим крупным компаниям добиться успеха в своих технологических разработках. Ученый также является автором таких исследований, как "Теория впечатлений", "Теория систем", "Теория оптимальных фильтров", сыгравших большую роль в развитии науки, формировании ее на новых основах.

Ему посвящены книги "Корифей современной науки", "Мир не может существовать без гениев", снят документальный фильм "Далекий и близкий Лютфи Заде", созданы ассоциация "Наследие Заде и искусственный интеллект" и Международная академия современных наук имени Лютфи Заде.

Известные разработки нашего выдающегося соотечественника - теория пространства состояний и теория управления и наблюдения за динамическими системами - составляют основу современной науки управления. Национальный центр космических исследований США (NASA) исследует, проектирует и применяет системы управления на основе этих теорий. В настоящее время такие авторитетные японские компании, как Mitsubishi, Toshiba, Sony, Canon, Nissan, Honda и другие, используют технологии нечеткой логики в производстве фото- и видеокамер, стиральных машин, вакуумно-химических очистителей, управлении автомобилями, поездами, промышленными процессами.

Избранный членом академий многих стран, в том числе, и Национальной академии инженерии США и Российской академии естественных наук, профессор Лютфи Заде был удостоен наград престижных международных обществ, структур и фондов, получил звание почетного доктора престижных университетов десятков стран. За ценный вклад в развитие науки и технологий, а также неоценимые заслуги в налаживании межкультурного диалога Лютфи Заде в феврале 2011 года согласно Распоряжению Президента Ильхама Алиева была присуждена одна из высших наград независимой Азербайджанской Республики - орден "Достлуг". Согласно другому Распоряжению Президента Ильхама Алиева от 25 января 2021 года, 100-летие выдающегося деятеля науки Лютфи Заде было отмечено на высоком уровне.

Тело ученого в 2017 году согласно его завещанию было доставлено в Азербайджан и предано земле на первой Аллее почетного захоронения.

100 мгновений жизни

Центральная научная библиотека НАНА представляет традиционную книжную выставку

Центральная научная библиотека (ЦНБ) Национальной академии наук Азербайджана (НАНА) представляет традиционную и постоянно действующую книжную выставку "Миссия гуманизма и развития".

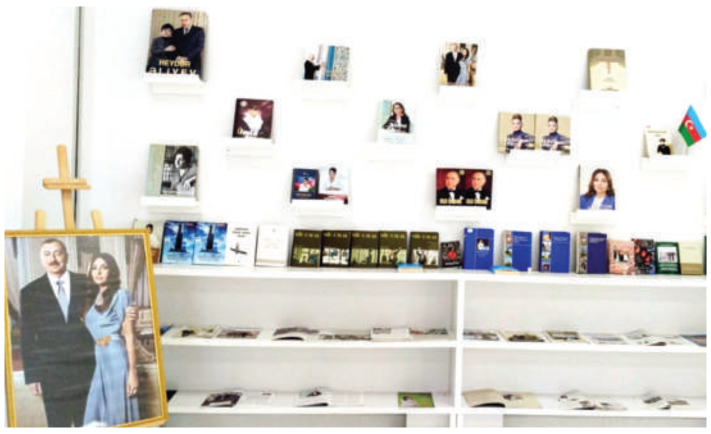

В экспозиции постоянно действующей выставки, организованной на основе публикаций, находящихся в фондах библиотеки, читателям на азербайджанском и иностранных языках предлагаются издания "Мехрибан Алиева. 100 мгновений жизни", "Мехрибан Алиева. Покровительница азербайджанской культуры", "Врата надежды", "Единство гуманизма и решимости", "Благородный лик Азербайджана", "Мехрибан Алиева. Путем прогресса и возвышения", "Политика фонда в Азербайджане на примере Фонда Гейдара Алиева", "Деятельность Фонда Гейдара Алиева в области развития образования, здравоохранения, спорта и сохранения национально-духовных ценностей в Азербайджанской Республике", "Фонд Гейдара Алиева", "Вечная общечеловеческая философия - диалог", "Жизнь, не вмещающаяся во временные рамки (для каждого из нас "Наша Мехрибан")", "Мехрибан ханым Алиева. Покровительница гуманизма и благотворительности" и другие ценные издания.

В публикациях, представленных на выставке, анализируются социологические и политологические аспекты многогранной научной, гуманитарно-политической деятельности первого вице-президента Азербайджанской Республики Мехрибан Алиевой, основанной на высших человеческих ценностях и национальных интересах нашего государства. В публикациях также широко представлена благотворительная деятельность первой леди, ее неоценимый вклад в развитие народов и межкультурных связей.

Отметим, что наряду с традиционной выставкой читатели посредством виртуальной выставки, размещенной на официальном сайте ЦНБ, могут ближе ознакомиться с материалами о жизни и деятельности Мехрибан Алиевой.

Важная платформа

В последних числах августа в Баку завершилась V Международная летняя школа по грязевому вулканизму и системам миграции флюидов. В этом году ее площадкой стал Французско-Азербайджанский университет (UFAZ).

Организаторы мероприятия - ведущие научные и образовательные центры Азербайджана и зарубежья при организационно-технической поддержке компании GeoNet MMC. Поддержку мероприятию оказали SOCAR, European Geosciences Union (EGU) и Норвежский исследовательский совет (Research Council of Norway).

Выступивший на открытии вице-президент НАНА, руководитель академического Отделения наук о Земле НАНА академик Ибрагим Гулиев отметил уникальное значение Азербайджана для мировой науки, обладающего уникальным природным наследием: здесь сосредоточено более половины грязевых вулканов планеты. И в этом плане летняя школа, по его мнению, стала важной платформой для обмена опытом и подготовки нового поколения исследователей, которые будут решать не только научные, но и экологические задачи будущего.

В этом году в пятой по счету летней школе приняли участие около 60 исследователей, специалистов, докторантов и магистрантов из Азербайджана, Норвегии, Чехии, Словакии, Испании, Китая, Индии.

Совершенно обособленная наука

Археология вносит неоценимый вклад в реконструкцию истории человечества

Лето для археологов - самая горячая пора. Ведь именно в теплое время года они отправляются в экспедиции с целью найти интересный материал для изучения.

Археолог - не такая востребованная специальность, как, например, дорожный строитель, летчик или машинист. Однако именно эти ученые вносят неоценимый вклад в реконструкцию истории человечества, ведь интерес к прошлому, который они поддерживают с помощью новых открытий и исследований, есть практически у каждого из нас.

15 августа представители этой науки отметили свой профессиональный праздник, многие из них - в поле, где археологические исследования не заканчиваются никогда. Так, на юго-востоке страны, на 41-м километре автотрассы Масаллы-Ярдымлы, на правом берегу реки Вилашчай близ села Кеджалякяран начались первые раскопки на поселении, относящемся к эпохе поздней бронзы - раннего железного века, обнаруженном при строительстве новой дороги.

От поздней бронзы к раннему железу

По словам руководителя экспедиции, ведущего научного сотрудника Института археологии и антропологии НАНА доктора философии по истории, доцента Анара Агаларзаде, цель исследований - изучить этапы расселения местных жителей в горном регионе в эпоху поздней бронзы - раннего железного века.

- В этом плане, - отметил он, - новое поселение площадью более 150 кв. метров и толщиной культурного слоя более пяти метров позволяет предположить, что на этой территории длительное время проживали люди, занимавшиеся скотоводством, земледелием, ремеслами, о чем свидетельствуют следы их обитания. Этому способствовали и мягкий климат, и плодородные пастбища, и благоприятные условия для богарного земледелия.

Кроме того, в ходе раскопок обнаружены фрагменты домов из речного камня, хозяйственных кувшинов различной формы и размеров, изящно выполненных миниатюрных сосудов, а также костяные шилья, применявшиеся в ковроткачестве, что свидетельствует о развитии производства, а многочисленные остеологичные останки (скелеты) крупного и мелкого рогатого скота свидетельствуют о его господствующем положении в домашнем хозяйстве.

Методом флотации и отбора

В третий летний месяц, когда большая часть ученых наслаждается последними днями отпуска, археологи не только проводят полевые исследования, но и активно участвуют в международных мероприятиях. Яркое тому свидетельство - семинар-тренинг "Кулинарное наследие Шелкового пути: введение в зооархеологию и археоботанику", состоявшийся в Кыргызстане и организованный несколькими структурами - Институтом истории и культурного наследия Национальной академии наук КР и Институтом исследований культурного наследия при Университете Тейке (Япония).

В семинаре приняли участие сотрудники ИАА Ульвия Сафарова, Нармин Мамедли и Улькяр Аллахвердиева. Согласно программе обучения, они ознакомились со способами промывки образцов методом флотации, отбора и дифференциации семян под микроскопом.

Кроме того, в секции зооархеологии участники получили практические навыки по идентификации костей, анализу морфологических признаков, измерению, определению возраста и пола, патологии и распознаванию насечек.

Одними из самых запоминающихся мероприятий тренинга было, по словам наших ученых, посещение раскопок средневекового города Ак-Бешим, включенного в список Всемирного наследия ЮНЕСКО, исторического комплекса, Музея Бурана и Национального музея Кыргызстана.

Журнал доступен широкому кругу

Публикации в авторитетных научных журналах, входящих в международные базы, всегда были приоритетом для наших археологов. Об этом свидетельствует и выход в свет единственного в нашей стране англоязычного международного научного издания в сфере общественных наук - журнала Института археологии и антропологии НАНА Tempus Pontem: Azerbaijan Journal of Archaeology and Anthropology.

Научные цели его исследований охватывают все направления археологической науки - от аэроархеологии (аэрофотосъемка, георадарные и лидарные измерения), археометрии, биоархеологии, цифровой, вычислительной, экспериментальной, ландшафтной, морской, экологической археологии, эпиграфики, нумизматики и до палеопатологии, а также биологической и культурной антропологии.

Официальный сайт англоязычного издания www. ajaa.az доступен для широкого круга читателей, а его электронный ресурс, имеющий специальный идентификатор ISSN, разработан в соответствии с параметрами сайтов современных мировых научных журналов.

Стратегическая цель

Все публикации в открытом доступе на сайте, расположенном на платформе с открытым исходным кодом OJS (Open Journal Systems) и предназначенном для управления, редактирования, публикации и онлайн-презентации научных журналов, созданной международной исследовательской инициативой PKP (Public Knowledge Project).

В редколлегию журнала (главный редактор - директор ИАА доктор философии по истории, член-кор Института археологии Германии доцент Фархад Гулиев) входят известные ученые из Азербайджана, Турции, Узбекистана, Японии, Италии, США и Германии.

Планируется, что журнал, представленный в международных идентификационных базах данных ISSN и DOI, на начальном этапе будет выходить два раза в год, а стратегической целью научной редакции издатели называют его включение в признанные мировой наукой индексные базы данных.

Что касается материалов, опубликованных в первом номере журнала, значительная их часть посвящена последним археологическим исследованиям на деоккупированных территориях. Помимо азербайджанских ученых, в число соавторов статей вошли археологи из Японии, Италии и Германии.

Г.ЗИСКИНД

Защитить природные ресурсы

Продолжаются исследования дендрофлоры Восточно-Зангезурского экономического региона

Лето - прекрасная пора не только для отдыха, но и для активной научно-исследовательской работы. Эту истину каждый раз подтверждают ученые, чья деятельность связана с полевыми экспедициями.

На днях из Восточно-Зангезурского экономического региона (Зангиланский и Губадлинский районы) вернулись сотрудники Института дендрологии МНО - члены научной экспедиции, проводившие наблюдения за биологическими особенностями некоторых видов растений, изучавшие инвентаризацию и оценку современного состояния лесных массивов, а также подбор древесно-кустарниковых растений, подходящих местным почвенно-климатическим условиям.

Как рассказала корреспонденту нашей газеты и.о. директора института доктор философии по биологии, доцент Минаре Гасанова, целью экспедиции было также комплексное изучение почвенных, водных и растительных показателей, анализ современного фитосанитарного состояния лесных экосистем, изучение влияния изменения климата на дендрофлору территории, а также исследование биоэкологических особенностей и таксономического состава дендрологической среды.

Посредством сравнительного анализа

- Мы провели частичные наблюдения за биоэкологическими особенностями древесных растений, распространенных на данной территории, а также постарались выявить причины сокращения природных ресурсов, - отметила она.

Кроме того, продолжила ученый, посредством определения ареалов распространения растений, а также образуемых ими растительных формаций и сравнительного анализа воздействия антропогенных климатических факторов на лесной фонд, дендрологи исследовали популяционное состояние биоразнообразия в естественных условиях и влияние изменения климата на процессы, происходящие в популяциях редких видов природной флоры.

Что касается комплексного изучения показателей по почвам и водорослям упомянутых районов, было проанализировано современное фитосанитарное состояние лесных экосистем, влияние изменчивости климата на дендрофлору исследуемой территории, частично исследованы биоэкологические характеристики и таксономический состав дендрологической среды, отобраны образцы растений.

Исследуя современное состояние дендрофлоры на освобожденных территориях и ущерб ее таксономическому составу, специалисты исследовали также биоэкологические характеристики древесных растений, выявили причины сокращения природных ресурсов, определили ареалы распространения растений и т.д.

От платана восточного до горького миндаля

Наблюдения проводились на территории Баситчайского государственного природного заповедника, расположенного близ села Раздара Зангиланского района на высоте 600-800 метров над уровнем моря. На его территории произрастают платан восточный, инжир обыкновенный, орех грецкий, ива южная, акация, шелковица черная, тополь, ясень обыкновенный, дуб аразский, боярышник мелколистный, несколько видов вяза (южный, горный, эллиптический, гладкий, кавказский), фисташка, тополь Шишкина, дуб длинностебельный, можжевельник, миндаль горный, терн, тыква горькая, груша лесная, вишня, яблоня лесная (дикая), шиповник, кизил обыкновенный, ежевика, бузина немецкая, болиголов. Среди лиан широко распространены виноградная лоза, плющ каменный, бирючина греческая, хмель обыкновенный и т.д.

- Изучая физиологические особенности отдельных видов естественной флоры, мы собрали информацию о пределах температуры и влажности в воздухе и почве, количестве CO_2, а также смешанных вредных газов и альдегидных соединений в воздухе. Кроме того, такие параметры, как степень освещенности, влажность, температура, летучие вещества, альдегиды и углекислый газ на лесной территории, количество углекислого газа в воздухе, формальдегида, летучих органических соединений, интенсивность света, относительная влажность воздуха, значение pH почвы и ее влажность мы анализировали с помощью лабораторных приборов, - рассказала доцент Гасанова.

Директор ИД также отметила, что во время мониторинга сделали фотоснимки, на которых запечатлены повреждения растений возбудителями болезней и вредными насекомыми, а собранные гербарные образцы отправлены в лаборатории для изучения и анализа под микроскопом.

Образцы для экзоскелета

- А какие еще растения являются эндемиками исследуемого региона?

- В бассейне реки Хакари, протекающей через село Сарыятаг Губадлинского района, произрастают дуб каштанолистный, клен мелколистный, боярышник, шиповник, дикие груша и яблоня, сосна пальчатая, рябина обыкновенная, ива мелколистная, ива козья и др.

Кроме того, мы собрали богатый материал по вредным насекомым и возбудителям болезней, обнаруженным на древесных и кустарниковых растениях, а также получили образцы для изготовления экзоскелета в лабораторных условиях и исследования видового состава вредных насекомых и возбудителей болезней.

- Каковы дальнейшие планы по исследованию дендрофлоры Восточно-Зангезурского экономического региона?

- Для расширения биоразнообразия, восстановления генофонда и устойчивого использования лесных массивов, к примеру, на территории Зангиланского района планируем реализовать различные проекты с использованием коллекции декоративных деревьев и кустарников, размножающихся семенами и черенками. В этом плане ученым и специалистам нашего института необходимо продолжить сравнительные научные исследования в регионе, изучить таксономический состав дендрофлоры исследуемой территории. А уже затем в лабораторных условиях провести определение, анализ и исследование образцов, привезенных нами из экспедиции.

Галия АЛИЕВА

SCIENCE
Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

The 75th Anniversary of Professor Gafar Jabiyev's Birth Commemorated in Agsu

A scientific-practical conference to mark the 75th anniversary of Professor Gafar Jabiyev, Doctor of Historical Sciences and Head of the Department of Islamic Period Archaeology at the Institute of Archaeology and Anthropology of ANAS, was held at the "Medieval Agsu City" State Historical and Cultural Reserve. The conference was jointly organized by the Presidium of ANAS, the Institute of Archaeology and Anthropology of ANAS, the Agsu District Executive Authority, and the "Medieval Agsu City" State Historical and Cultural Reserve.

At the outset, conference participants laid floral tributes at the monument of the National Leader Heydar Aliyev in the center of the district.

In his opening remarks, ANAS President Academician Isa Habibbeyli noted that this was the first time the scholar's jubilee was being held at the Historical and Cultural Reserve. Highlighting the event as a contribution of science to the State Programs on the socio-economic development of Azerbaijan's regions, approved by the President of the country, he also spoke about recent modernization efforts and reforms within ANAS, including achievements in the field of archaeology.

Academician Habibbeyli emphasized that Professor Gafar Jabiyev, celebrating his 75th anniversary, has devoted a significant part of his life to the study of Azerbaijani history, particularly medieval archaeology. He pointed out that Jabiyev's research has uncovered numerous new scientific facts about medieval settlements, thereby enriching the field of archaeology in Azerbaijan.

The ANAS President highlighted that one of Professor Jabiyev's most significant contributions is his research on the history of the Girdiman region. Over many years of study, Jabiyev extensively examined the political, economic, and cultural life of the ancient Girdiman state, presenting his findings through monographs and scholarly articles, thereby introducing this topic into historiography. These studies have provided a more comprehensive understanding of Azerbaijan's early medieval history.

Academician Isa Habibbeyli also noted Jabiyev's important research conducted not only in the Agsu district but also in the Gabala, Shamakhi, and Ismayilli districts. He emphasized that, as the head of the Basgal Archaeological Expedition, Professor Jabiyev has made significant contributions to the preservation of the country's tangible and cultural heritage. Excavations in Basgal have yielded new scientific material for Azerbaijani archaeology and provided an opportunity to showcase the nation's heritage to the international community.

The ANAS President added that Professor Jabiyev's works and scientific contributions are recognized not only in Azerbaijan but also internationally. His articles have been published in scientific journals of various countries and presented at conferences. The scholar has repeatedly participated in international events, presenting Azerbaijan's ancient history and archaeological findings on the global academic stage.

Academician Isa Habibbeyli also emphasized that, just as in his research, Professor Jabiyev has excelled in pedagogy. His students now serve as historians and archaeologists across different regions of Azerbaijan, reflecting the honoree's significant role in establishing a scientific school.

In conclusion, the leadership of ANAS emphasized that Professor Jabiyev's contributions to Azerbaijani science serve as a reliable example for future generations. He was congratulated on the occasion of his 75th anniversary and presented with an Honorary Diploma of ANAS.

Rovshan Baghirov, Head of the Agsu District Executive Authority, also extended his congratulations to Professor Jabiyev, a highly respected scholar, journalist, and public figure. In his speech, he highlighted that Jabiyev has made significant contributions to both Azerbaijani science and the press, excelling as a prolific historian and a talented writer. His research, particularly in the field of archaeology, represents some of the brightest pages in the history of Azerbaijani scholarship. Baghirov further noted that Jabiyev's successful and productive activities in journalism, science, and public service have been highly valued by the state. By presidential decree, he was awarded the honorary title of "Distinguished Journalist."

Member of Parliament Elchin Mirzabayli; Professor Sabina Hajiyeva, Head of the State Service for the Protection, Development, and Restoration of Cultural Heritage under the Ministry of Culture; Dr. Ruhangiz Heydarova, Chair of SEBA (Seoul-Baku) Azerbaijan-Korea Cultural Exchange Association; Associate Professor Farhad Guliyev, Director of the Institute of Archaeology and Anthropology of ANAS; Professor Abbas Seyidov, Head of Department; Professor Shikar Gasimov; and Dr. Fariz Khalilli delivered speeches highlighting Professor Gafar Jabiyev's scholarly achievements and his significant role as an educator in training the younger generation. They also noted his repeated service on the National Television and Radio Council and his contributions, as a professional and creative personality, to national and private television and radio broadcasts, offering valuable recommendations to safeguard national values, Azerbaijani history, and the literary language.

Professor Jabiyev was presented with an Honorary Diploma and commemorative gifts in recognition of his contributions. During the jubilee ceremony, Professor Gafar Jabiyev expressed his gratitude for the congratulations and kind words he received, and shared brief insights into Azerbaijani history and his own life journey that were of particular interest to the audience. The event concluded with the screening of a video highlighting Professor Jabiyev's life and scholarly achievements.

The ceremony was attended by ANAS Academic Secretary, Academician Arif Hashimov, staff of the Institute of Archaeology and Anthropology of ANAS, heads of local law enforcement agencies, intellectuals, and members of the public.

The issues of preparations for the 80th Anniversary of ANAS have been discussed

A meeting dedicated to the issues of preparation for the 80th anniversary of the Academy was held in the Meridian Hall of the Presidium building under the leadership of the President of ANAS, Academician Isa Habibbayli.

Academician Isa Habibbayli, who provided detailed information on the implementation of the Order of President Ilham Aliyev "On the Celebration of the 80th Anniversary of the Azerbaijan National Academy of Sciences" dated March 18, 2025, spoke about other upcoming issues.

Academician Isa Habibbayli, who noted that events dedicated to the 80th anniversary of the Academy have been held for the first time in the country at Karabakh University and the Nakhchivan Branch of the Academy, as well as abroad in the cities of Ankara and Istanbul, Turkey, and the historical significance of these meetings, drew attention to important issues regarding the organization of preparations for the final event. Stating that it is planned to publish 52 monographs, bibliographies and promotional books in connection with the 80th anniversary of ANAS, 11 of which have already been published, and several are on the verge of final editing, the head of ANAS gave relevant recommendations and instructions to the relevant colleagues to complete the publication work at a high level.

Academician Isa Habibbayli informed that for the first time, invitation letters were sent to the heads of international scientific organizations, partner Academies from different continents of the world, including the presidents of academies of the Turkic world, on the occasion of the 80th anniversary of ANAS, noting that most of them have already accepted the invitation.

He also announced that an 80th Anniversary badge of ANAS has been prepared on the occasion of the anniversary, and that for the first time, badges of Aziz Sanjar, Yusif Mammadaliyev, Uzeyir Hajibayli, and Lev Landau will be established.

As part of the Academy's 80th anniversary, a separate meeting is planned to be held on the development of cooperation with Academies of the Turkic world.

In the meeting instructions on establishing a Youth Academy within the Academy on the basis of the ANAS Council of Young Scientists and Specialists and announcing it at the anniversary event were also given.

Furthermore, it is planned to prepare a presentation with the participation of robots dedicated to the 80-year development of the Academy using artificial intelligence.

Academician-Secretary of ANAS, Academician Arif Hashimov, Head of the Science and Education Department of the Presidium Office, Doctor of Philology Sarkhan Khavari, Head of the Department of Foreign Relations and Work with International Scientific Organizations, Associate Professor Esmira Alirzayeva, Chairman of the Free Trade Union of ANAS, Associate Professor Sanan Hasanov and others made speeches and provided detailed information on the work done so far in implementing relevant tasks in different areas. President of ANAS, Academician Isa Habibbayli, brought to attention his instructions on organizational work, holding plenary and departmental meetings, organizing scientific achievements and book exhibitions, and organizing certain design work in the structures of the Academy in order to ensure the high level of events.

Редакционная коллегия:

Иса Габиббейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев,
Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Ариф Гашимов,
Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000